

EELNÕU

**LÄÄNERANNA VALLA JÄÄTMEKAVA
2020-2025**

Lihula 2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. ÜLDINE JÄÄTMEKÄITLUSPOLIITIKA	5
1.1. Jäätmealased õigusaktid	5
1.2. Jäätmehooldusalased arengudokumendid	5
1.2.1. Eesti keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava	5
1.2.2. Riigi jäätmekava 2014-2020	6
1.2.3. Lääneranna valla arengukava	7
1.3. Jäätmekäitlusega seotud organisatsiooniliste aspektide ülevaade	8
2. JÄÄTMEHOOLDUSE HETKEOLUKORRA KIRJELDUS	9
2.1. Jäätmehoolduse ülevaade	9
2.1.1. Suuremad kõrvaldamis- ja taaskasutusrajatised	9
2.1.2. Jäätmete kogumis- ja käitlussüsteemid	9
2.1.2.1. Ohtlike jäätmete kogumis- ja käitlussüsteem	11
2.1.2.2. Probleemtoodete kogumis- ja käitlussüsteem	11
2.1.2.3. Pakendijäätmete kogumis- ja käitlussüsteem	11
2.1.2.4. Biolagunevate jäätmete kogumis- ja käitlussüsteem	13
2.1.2.5. Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumis- ja käitlussüsteem	13
2.1.2.6. Olmejäätmete kogumis- ja käitlussüsteem	14
2.1.3. Keskkonnaohtlikud objektid	15
2.1.3.1. Suletud prügilad	15
2.1.3.2. Maastikupilti kahjustavad hooned	15
2.1.3.3. Jääkreostusobjektid	15
2.1.4. Keskkonnavalne teavitus ja järelevalve	17
2.1.4.1. Keskkonnavalne teavitus	17
2.1.4.2. Järelevalve	17
2.2. Tekkivate jäätmete kogused liikide kaupa ja andmete analüüs	17
2.2.1. Olmejäätmed	18
2.2.2. Segoolmejäätmed	20
2.2.3. Pakendid	23
2.2.4. Biolagunevad jäätmed	25
2.2.5. Ohtlikud jäätmed	26
2.2.6. Probleemtoodete jäätmed	28

2.2.7. Tekstiil ja rõivad	29
2.2.8. Suurjäätmed	29
2.2.9. Ehitus- ja lammutusjäätmed	29
2.3. Hinnang eelmise jäätmekava raames seatud eesmärkide täitmisele	31
3. PLANEERIMINE	33
3.1. Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus	33
3.2. Eesmärkide seadmine	34
3.3. Jäätmehoolduse rahastamine	35
4. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE JA TEGEVUSED	36
4.1. Keskkonnaalane teavitus ja kampaaniad	36
4.2. Korraldatud jäätmeveo arendamine	37
4.3. Jäätmete kogumisvõrgustiku arendamine	37
4.3.1. Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku arendamine	37
4.3.2. Lihula jäätmejaama arendamine	38
4.3.2. Uute jäätmehooldusrajatiste rajamine	38
5. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE TEGEVUSKAVA	40
6. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE	43

SISSEJUHATUS

Lääneranna valla jäätmekava 2020-2025 (edaspidi *jäätmekava*) on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb Lääneranna valla jäätmehoolduse arendamist. Jäätmekava on dokument, mis kirjeldab olemasolevat jäätmekäitluse olukorda kohaliku omavalitsuse territooriumil ning seab eesmärgid jäätmehoolduse arendamiseks järgmiseks viieks aastaks. Jäätmekava on koostatud lähtudes Lääneranna valla arengukavas toodud jäätmehoolduse ja keskkonnakaitse alastest eesmärkidest.

Jäätmekava koostamisel võetakse arvesse valla arengukavas ja kehtivas riigi jäätmekavas seatud eesmärgid ja sihtarvud ning toetutakse jäätmeseaduses sätestatule. Vabariigi Valitsus kiitis 13. juunil 2014 heaks riigi jäätmekava aastateks 2014-2020.

Kohaliku omavalitsuse jäätmekava koostamise kohustus tuleneb jäätmeseadusest. Jäätmeseaduse § 39 lõike 2 kohaselt käsitletakse jäätmekavas jäätmehoolduse olukorda kohaliku omavalitsuse üksuses, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärgid ning meetmeid eesmärkide saavutamiseks.

Pärnu maakonnas asuv Lääneranna vald loodi aastal 2017 haldusreformi käigus Lääne maakonna koosseisus olnud Hanila ja Lihula valla ning Pärnu maakonna koosseisus olnud Koonga ja Varbla valla ühinemisel. Hetkel kehtib Lääneranna vallas kaks jäätmekava – Läänemaa omavalitsuste ühtne jäätmekava 2016-2020 ning Audru, Koonga, Tõstamaa ja Varbla valla ühine jäätmekava 2017-2021. Uue valla moodustamise ning jäätmekavade kehtivise lõppemise tõttu on vajadus koostada uus jäätmekava. Jäätmekava koostatakse viieks aastaks (2020-2025) ning selle kehtivuse täpne aeg sõltub jäätmekava vastu võtmise päevast.

Käesoleva jäätmekava koostamisel on arvestatud koostamise hetkel kättesaadavaid andmeid, kehtivaid õigusnorme ja riiklikke eesmärgid. Uue riigi jäätmekava kehtestamisel, õigusaktide ja muude jäätmehoolduse arengudokumentide muutumisel, tuleb käesolev jäätmekava üle vaadata ning ajakohastada.

Jäätmekava on koostanud Lääneranna Vallavalitsuse järelevalvespetsialist Piret Mäestu koostöös teiste Lääneranna Vallavalitsuse töötajatega.

1. ÜLDINE JÄÄTMEKÄITLUSPOLIITIKA

1.1. Jäätmealased õigusaktid

Eesti jäätmealased õigusaktid põhinevad Euroopa Liidu raamdirektiividel:

- 1) Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/12/EÜ jäätmete kohta;
- 2) Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta;
- 3) Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ korduskasutuse ja ringlussevõtu kohta;
- 4) Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ pakendi ja pakendijäätmete kohta (täiendused 2004/12/EÜ ja 2005/20/EÜ).

Euroopa seitsmenda keskkonnaalase programmi suunised on järgmised:

- 1) Euroopa Liidu majandus muudetakse ressursitõhusaks, keskkonnahoidlikuks ja konkurentsivõimeliseks vähese CO₂-heitega majanduseks;
- 2) esmatähtsad tooted ökodisainitakse eesmärgiga optimeerida ressursside ja materjali tõhusat kasutust. Ökodisainimise käigus käsitletakse muuhulgas toote vastupidavust, taaskasutatavust, eelkõige ringlussevõtu võimalust, toote olemusringi;
- 3) jäätmeid käsitletakse ressursina, kusjuures aluseks võetakse jäätmekäitluse hierarhia range kohaldamine ja hõlmatakse jäätmete eri liike;
- 4) jäätmeid käideldakse turvaliselt ressursina, jäätmete ke isiku kohta absoluutarvudes väheneb, prügilasse ladestamist piiratakse jäätmejäädikidega (st ringlussevõtmiseks ja taaskasutamiseks kõlbmatute jäätmetega) ning energiat lubatakse toota ainult ringlusse mitte võetavatest materjalidest.

Eesti jäätmealasest seadusandlusest on tähtsaimad jäätmeseadus, pakendiseadus, pakendiaktsiisi seadus ning mitmed Vabariigi Valitsuse ja Keskkonnaministri jäätmealased määrused.

Üleriigilist seadusandlust täpsustavad kohaliku omavalitsuse õigusaktid. Jäätmehoolduse korraldust valla haldusterritooriumil reguleerib Lääneranna Vallavolikogu 18.12.2019 määrus nr 63 „Lääneranna valla jäätmehoolduseeskiri“.

1.2. Jäätmehooldusalased arengudokumendid

1.2.1. Eesti keskkonnastrateegia ja keskkonnategevuskava

Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 on riigi keskkonnalase tegevuse kavandamise ja rahvusvahelise koostöö arendamise aluseks. Selle strateegia eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonnavaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Jäätmete osas on Eestil järgmised arengusuundumused:

- 1) Toodetes kasutatakse üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsasti taaskasutatavaid materjale. Suureneb olmejäätmete maht, kuid kuna samal ajal tegeldakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasutamisega, on prügilatesse ladestatavate jäätmete kogus stabiliseerumas ning pigem hakkab see järk-järgult vähenema;

- 2) Efektiivsemate põlevkivi põletustehnoloogiate ja alternatiivsete energiatootmise viiside rakendamine toob kaasa põlevkivijäätmete tekke vähenemise;
- 3) Inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemine aitab kaasa jäätmete sorteerimise tõhusamale rakendamisele, mis vähendab ka jäätmete ohtlikkust;
- 4) Väheneb ehitus- ja lammutusjäätmete ladestamine prügilasse, kuna majanduslikku kokkuhoidu silmas pidades on püsijäätmetele leitud muid rakendusi;
- 5) Põhimõtteid „tootja vastutab“ ning „saastaja maksab“ rakendatakse üha laiemalt;
- 6) Prügilate keskkonnamõju väheneb, kuna vanad prügilad, mis ei vasta keskkonnakaitse nõuetele, suletakse ning uute ehitamisel kasutatakse keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid.

Jäätmete osas on strateegias püstitatud järgmine eesmärk:

Aastal 2030 on tekkivate jäätmete ladestamine vähenenud 30% ning oluliselt on vähendatud tekkivate jäätmete ohtlikkust. Et jäätmete ladestamist vähendada, on esmaselt oluline vähendada märkimisväärselt jäätmeteket, kasutades sealjuures tõhusamalt loodusvarasid ja muid ressursse. Selleks on oluline katkestada seosed ühelt poolt jäätmetekke ja loodusvarade kasutamise ning teiselt poolt majanduskasvu vahel, st majanduskasv ei tohi põhjustada loodusvarade kasutamise ja jäätmekoguste ning negatiivse keskkonnamõju suurenemist. Teiseks on oluline suurendada jäätmete sortimist, taaskasutamist, sh ringlussevõttu, et vähendada kõrvaldatavate jäätmete kogust miinimumini. Oluline on ka vähendada jäätmete ohtlikkust ning ohtlike ainete sisaldust jäätmetes, see ühtlasi väldib jäätmete käitlemisel õhku, vette ja pinnasesse sattuvate heitkoguste suurenemist.

1.2.2. Riigi jäätmekava 2014-2020

Riigi jäätmekava 2014–2020 peaesmärk on jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus. Jäätmekava strateegilised eesmärgid on püstitatud jäätmekäitluse hierarhiat silmas pidades.

I Strateegiline eesmärk – vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust. I strateegiline eesmärk on otseselt seotud jäätmetekke vältimise programmiga. Programm tugedab Euroopa Liidu ja Eesti säästliku ressursikasutuse eesmärgi saavutamiseks vajalike meetmete koordineeritud rakendamist jäätmetekke vältimise ja esemete korduskasutuse kaudu. Programmi eesmärgiks on parandada Eesti majanduse ressursitõhusust ja edendada jäätmetekke vältimist, sh vähendada jäätmete ohtlikkust, et alandada loodusressursside kasutusest ja jäätmete käitlemisest tulenevat negatiivset mõju keskkonnale ja inimese tervisele. On oluline, et jäätmetekke vältimise meetmete rakendamiseks oleks võimalik katkestada jäätmetekke ja majanduskasvu vaheline seos. Eesti kontekstis väljendub see eelkõige otsese seose vähendamiseks majanduskasvu ja jäätmetekke ning sellega seotud keskkonnamõju vahel. Jäätmete ohtlikkuse vähendamine tuleb tagada ohtlike ainete jäätmete hulka sattumise vältimisega ja jälgimisega, et taaskasutusprotsessis ei toodaks turule tagasi piiratud kasutusala või keelatud aineid.

II Strateegiline eesmärk – võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel. II strateegilise eesmärgi elluviimisel peab taaskasutuse suurendamine toimuma ringlussevõttu eelistades. Riikliku jäätmekava järgselt peab 2020 aastaks olema saavutatud järgmine sihttase:

- 1) Olmejäätmete ringlusse võtmise osakaal olmejäätmete kogumassist – 50%;
- 2) Pakendijäätmete ringlusse võtmise osakaal pakendijäätmete kogumassist – 60%;

- 3) Biolagunevate jäätmete ringlusse võtmise osakaal olmejäätmete kogumassist – 13%;
- 4) Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassis – 20%;
- 5) Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist – 75%;
- 6) Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist – 65%;
- 7) Kantavate patareide ja akujäätmete kogumise osakaal nende jäätmete kogumassist – 45%.

Jäätmete taaskasutuse suurendamine peab toimuma ringlusse võtmist eelistades. Taaskasutuse suurendamisele aitab kaasa optimaalne jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustiku arendamine ning teatud jäätmeliikidele jäätmetena eksisteerimise lakkamise kriteeriumide väljatöötamine.

III Strateegiline eesmärk – vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet. III strateegilise eesmärgi elluviimiseks tuleb eelkõige parandada ohtlike jäätmete käitlusvõimalusi. Oluline on tagada ohtlike jäätmete riiklike käitluskeskuste järjepidevus (käitluskeskuste keskkonnanõuetele vastavuses hoidmine s.h. vajalike seadmete remondi jms teel), et vältida ohtlike jäätmete käitlemisel keskkonnariski.

1.2.3. Lääneranna valla arengukava

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 kohaselt peab igal omavalitsusüksusel olema arengukava, milles määratletakse lühi- ja pikaajalise arengu eesmärgid ning nende saavutamiseks kavandatavad tegevused.

Lääneranna valla arengukavaga on seatud eesmärkideks puhta looduskeskkonna hoidmine ning võimalikult suur jäätmete taaskasutamine. Arengukava peatükis „Valdkondlikud eesmärgid ja tegevused“ on välja toodud järgnevad keskkonnakaitsealased tegevused:

- 1) Koostatakse uus Lääneranna valla jäätmekava ning kehtestatakse ühtsed reeglid jäätmeveo korraldamiseks ja käitlemiseks.
- 2) Lihula jäätmejaama teenuste nimekirja laiendatakse ning luuakse Lihula jäätmejaamale tuginev üle vallaline jäätmete kogumispunktide või -kastide võrk.
- 3) Regulaarselt korraldatakse elektroonika-, ohtlike ja suurjäätmete kogumisringe.
- 4) Likvideeritakse omavolilised prügi ladestamise kohad ja välditakse uute ladestamiskohtade tekkimist ning jäätmete heitmist loodusesse. Luuakse meetmed süüdlaste väljaselgitamiseks ja karistamiseks.
- 5) Valla elanike keskkonna- ja looduskaitse alase teadlikkuse suurendamiseks avaldatakse teavitustmaterjale valla veebilehel, portaalis ja ajalehes ning korraldatakse vastavaid kampaaniaid.
- 6) Vallale iseloomulike ja „kaubamärgiks“ olevate poollooduslike maastike nagu rannaniidud- ja karjamaad, alvarid, jõeluhad, puisniidud säilitamisele ja taastamisele kaasaaitamiseks korraldatakse koostöös, Keskkonnaameti, loodus- ja keskkonnakaitsega tegelevate organisatsioonidega maaomanikele suunatud infovahetust, teavituskampaaniaid ja koolitusi teavitamaks eelnimetatud maastike väärtusest.
- 7) Valla avalikus kasutuses olevad kinnistud, huviohjektid, pargid, haljasalad, kõnni- ja kergliiklusteed, bussipeatused, supluskohad on varustatud prügikastidega.

1.3. Jäätmekäitlusega seotud organisatsiooniliste aspektide ülevaade

Lääneranna valla õigused ja kohustused hõlmavad:

- 1) jäätmekava, jäätmehoolduseeskirja ja korraldatud jäätmeveo korra jt kohalikul tasandil jäätmekäitlust suunavate dokumentide koostamist ja avalikustamist;
- 2) korraldatud jäätmeveo organiseerimist;
- 3) olmejäätmete tekkekohas sortimise ja liigiti kogumise korraldamist kooskõlas jäätmeseaduses ja pakendiseaduses sätestatuga;
- 4) õigust nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt ettevõtjalt jäätmekava, mis käsitleb ettevõtja tegevusega seotud jäätmekäitlust;
- 5) koostöö tegemist jäätmeseadusega sätestatud nõuete täitmiseks teiste omavalitsustega;
- 6) seisukoha andmist jäätme- ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi taotlustele;
- 7) järelevalve teostamist jäätmehoolduseeskirjas sätestatud tingimuste täitmise üle.

Lääneranna valla jäätmevaldajate kohustus on järgida vallavolikogu kehtestatud nõudeid jäätmete liigiti kogumiseks ja üleandmiseks. Korraldatud jäätmeveo raames vastutab jäätmevedaja veo, ohutusnõuete täitmise eest ning jäätmete toimetamise eest jäätmekäitluskohta. Pakendijäätmete ja probleemtoodete kogumise, transpordi ja nõuetekohase käitlemise eest vastutavad tootjavastutusorganisatsioonid.

2. JÄÄTMEHOOLDUSE HETKEOLUKORRA KIRJELDUS

Jäätmehooldus on jäätmekäitlus, järelevalve jäätmekäitluse üle ja jäätmekäitluskohtade järelehooldus. Jäätmehooldust korraldab oma haldusterritooriumil kohalik omavalitsus.

2.1. Jäätmehoolduse ülevaade

2.1.1. Suuremad kõrvaldamis- ja taaskasutusrajatised

Suures osas transporditakse Lääneranna vallas tekkivad jäätmeid omavalitsusest välja erinevatesse jäätmekäitluskohtadesse nii Eestis kui välisriikides edasiseks taaskasutamiseks (sh ringlussevõtuks) või ladestamiseks. Keskkonnaregistri andmete alusel paikneb Lääneranna vallas 19 registreeritud jäätmekäitluskohta, millest 11 on suletud. Töötavate jäätmekäitluskohtade ülevaade on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Töötavad jäätmekäitluskohad Lääneranna valla territooriumil¹

Nimetus	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
Vanalinna katlamaja	Kvaliteetaken OÜ	Virtsu alevik	Koospõletustehas
Vessmani talu kompostimisplats	Maaharijad OÜ	Vagivere küla	Bioloogiline töötlus
Kirbla veisefarm	Kirbla OÜ	Kirbla küla	Vanarehvide käitluskoht
Lõpe seafarm	Lõpe Agro OÜ	Lõpe küla	Tavajäätmete käitluskoht
Lihula jäätmejaam II	Epler & Lorenz AS	Lihula linn	Ohtlike jäätmete ja tavajäätmete käitluskoht, vaheladu
Uninaks tehas	Uninaks AS	Lihula linn	Tavajäätmete käitluskoht, koospõletustehas
Lihula vanametalli kokkuost	Servik OÜ	Lihula linn	Ohtlike jäätmete, metallijäätmete ja tavajäätmete käitluskoht, vaheladu
Virtsu sadam	Saarte Liinid AS	Virtsu alevik	Ohtlike jäätmete ja tavajäätmete käitluskoht

2.1.2. Jäätmete kogumis- ja käitlussüsteemid

Lääneranna vald on loonud mitmeid võimalusi jäätmete üleandmiseks. Ülevaate jäätmete üleandmise võimalustest saab jooniselt 1, kust selgub, et vald on tegelenud jäätmete üleandmise võrgustiku rajamisega, kuid esineb siiski puudusi osade jäätmeliikide liigiti kogumisega.

¹ Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/>

		Kuhu?	Liigiti kogumine?
OHTLIKUD JÄÄTMED	Ravimid	- Apteegid - Jäätmejaam Lihulas - Ohtlike jäätmete kogumispunkt Koongas	Kogutakse liigiti
	Värvid, lakid, pestitsiidid jms	- Jäätmejaam Lihulas - Ohtlike jäätmete kogumispunkt Koongas	
PROBLEEM-TOODETE JÄÄTMED	Patareid ja akud	- Jäätmejaam Lihulas - Ohtlike jäätmete kogumispunkt Koongas - Kauplused	
	LED-, säästu- või päevavalguslambid	- Jäätmejaam Lihulas - Ohtlike jäätmete kogumispunkt Koongas	
	Elektroonika (teler, külmkapp, mobiil jms)	- Jäätmejaam Lihulas - Ohtlike jäätmete kogumispunkt Koongas	
	Kasutatud rehvid	Jäätmejaam Lihulas	
PAKENDI-JÄÄTMED	Metall-, plast-, klaas- ja paberpakendid	- Segapakendi konteiner - Pakendikotiteenus Lihulas - Jäätmejaam Lihulas	
	Pandipakend ehk tagatisrahaga pakend	- Pakendi tagastusautomaadid: Lihula Coop kauplus, Lihula Meie toidukaubad kauplus, Koonga Coop kauplus, Lõpe Coop kauplus, Kõmsi Coop kauplus, Virtsu Coop kauplus - Pakendi käsitisi vastuvõtt: Vatla Coop	
PABER JA KARTONG	Puhtad paberpakendid, raamatud, ajalehed jms	- Paber- ja kartongi jäätmete konteiner - Jäätmejaam Lihulas	
METALLID	Metallist nõud, kausid, käärid jm metallist esemed	- Jäätmejaam Lihulas - Vanametalli kokkuost Lihulas	
KAAS	Aknaklaas	Jäätmejaam Lihulas	
PLASTID	Plastist mänguasjad, kelgud, kausid, vannid jm plastist esemed	Jäätmejaam Lihulas	Ei koguta liigiti. Jäätmed võetakse vastu, kuid suunatakse jäätme-käitlejale sega-jäätmetena.
TEKSTIIL JA RÕIVAD	Rõivad ja tekstiilijäägid	Jäätmejaam Lihulas	
SUURJÄÄTMED	Valamu, WC-pott, vaip, mööbel jm suuremõõtmelised esemed	Jäätmejaam Lihulas	
BIO-LAGUNEVAD JÄÄTMED	Köögi- ja sööklajajäätmed	Isiklik komposter või kompostiaun (Lääneranna valla jäätmete kogumispunktides vastuvõttu ei toimu)	Ei koguta liigiti, vastuvõttu ei toimu.
	Aia- ja haljastusjäätmed		
EHITUS- JA LAMMUTUS-JÄÄTMED	Ehitus- ja lammutustöödelt pärinevad jäätmed (betoon, puit, eterniit jms)	Konteineri tellimine teenusepakkujalt (vabaturg) (Lääneranna valla jäätmete kogumispunktides vastuvõttu ei toimu)	
SEGAOLME-JÄÄMED	Liigiti kogumisest üle jäänud jäätmed (mähkmed, kosmeetika, pehmed mänguasjad, katkised nõud jms)	Isiklik segaolmejäätmete konteiner korraldatud jäätmeveo raames (Lääneranna valla jäätmete kogumispunktides vastuvõttu ei toimu)	

Joonis 1. Lääneranna valla olemasolevad jäätmete kogumis- ja käitlussüsteemid

2.1.2.1. Ohtlike jäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt korraldab omavalitsus oma haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja nende üleandmist jäätmekäitlejale. Kodumajapidamises tekkinud ohtlikud jäätmed (värvid jt olmes kasutatavad kemikaalide jäägid ning nendega saastunud taara, vanaõli, õlifiltrid, ravimid) tuleb viia Lihula jäätmejaama või Koonga ohtlike jäätmete kogumispunkti. Lisaks saab kõlbmatuid ravimeid viia ka Lihula või Koonga apteeki. Ohtlikke jäätmeid saavad eraisikuid üle anda tasuta.

Juriidiline isik, kelle tegevuse tulemusena tekivad ohtlikud jäätmed, peab tagama oma territooriumil ohtlike jäätmete kogumiseks mõeldud kogumismahutite olemasolu ning ohtlikud jäätmed üle andma selleks vastavat luba omavale jäätmekäitlusettevõttele.

2.1.2.2. Probleemtoodete kogumis- ja käitlussüsteem

Probleemtoodete kogumis- ja taaskasutussüsteem toimub läbi probleemtooteregistri, kuhu tootja peab ennast registreerima ja regulaarselt andmeid esitama. Üldjuhul on tootjale kehtestatud kohustus probleemtooteid vastavalt märgistada ning samuti teavitada avalikkust, sh lõppkasutajaid, probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise toimimisest. Tootja on kohustatud tagama tema turule lastud probleemtootest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ja omama selle kohustuse täitmiseks piisavat tagatist. Tootja võib valida, kas ta täidab eespool nimetatud kohustused individuaalselt või annab oma kohustused üle tootjate ühendusele ehk tootjavastutusorganisatsioonile.

Eestis korraldab elektri- ja elektroonikaseadmete ning patareide ja akude tootmise ja müügiga tegelevate ettevõtjate poolt neil lasuvate tootjavastutuse kohustuste täitmist MTÜ Eesti Elektroonikaromu ja MTÜ EES-Ringlus. Alates 26. septembrist 2008 peavad kõik akude ja patareide tootjad varustama oma tooteid turustavad kauplused ja muud müügikohad kogumismahuti(te)ga, kuhu tarbijad saavad kasutatud patareisid ja akusid üle anda. Patareide kogumiskastid asuvad Lihula jäätmejaamas, Koonga ohtlike jäätmete kogumispunktis ning kauplustes – Lihula Coop, Lihula Meie toidukaubad, Koonga Coop, Lõpe Coop, Kõmsi Coop, Virtsu Coop, Vatla Coop, Tuudi Coop, Kirbla Coop ning Uus-Varbla Pärnu Majandusühistu. Leed-, säästu- ja päevavalguslambid tuleb viia Lihula jäätmejaama või Koonga ohtlike jäätmete kogumispunkti. Elektri- ja elektroonikaseadmed (sh külmkapid, elektripliidid, pesumasinad ja telerid) ning neist tekkinud jäätmed tuleb viia Lihula jäätmejaama või Koonga ohtlike jäätmete kogumispunkti. Uue toote ostmisel võib vana seadmed üle anda ka vastavasse müügikohta.

Kasutatud rehve saab viia Lihula jäätmejaama. Samuti võtavad rehve vastu suur osa rehvide müügiga tegelevaid ettevõtteid, kui samast ettevõttest ostetakse uued rehvid. Eestis korraldab rehvide tootmise ja müügiga tegelevate ettevõtjate poolt neil lasuvate tootjavastutuse kohustuste täitmist MTÜ Rehvinglus.

2.1.2.3. Pakendijäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Pakendiseadus lähtub tootjavastutuse põhimõttest, mis tähendab, et pakendiettevõtjad (pakendajad, maaletoojad, sisuliselt ka kaubandus) on kohustatud tasuta tagasi võtma kõik pakendid, mis on turule toodud. Pakendiseaduse § 20 alusel on pakendiettevõtja, kes müüb pakendatud kaupa lõppkasutajale või tarbijale, kohustatud lõppkasutajalt või tarbijalt tasuta tagasi võtma müüdnud kauba müügipakendi ja -pakendijäätmed. Tagasivõtmise nõue hõlmab vaid

pakendit, mille tüüp, kuju ja suurus vastavad selles müügikohas müüdava kauba pakendile ja selle kauba müüja poolt üleantava kauba pakendile. Sellest tulenevalt peab olema müügikohtades informatiivne teade tarbijatele pakendi tagasivõtmise kohast (lähima pakendijäätme vastuvõtupunkti või konteineri asukoht).

Ettevõtte võib pakendijäätmete kogumist ja taaskasutamist korraldada ise või delegeerida oma kohustused akrediteeritud tootjavastutusorganisatsioonidele, kes korraldavad pakendikonteinerite paigalduse ja tühendamise. Pakendiseaduse alusel on akrediteeritud üks tagatisrahaga pakendite kogumisega tegelev taaskasutusorganisatsioon (Eesti Pandipakend OÜ) ja kolm peamiselt konteinerite kaudu kogutava muu müügipakendiga tegelevat taaskasutusorganisatsiooni (MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO), MTÜ Eesti Pakendiringlus (EPR) ja Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO)).

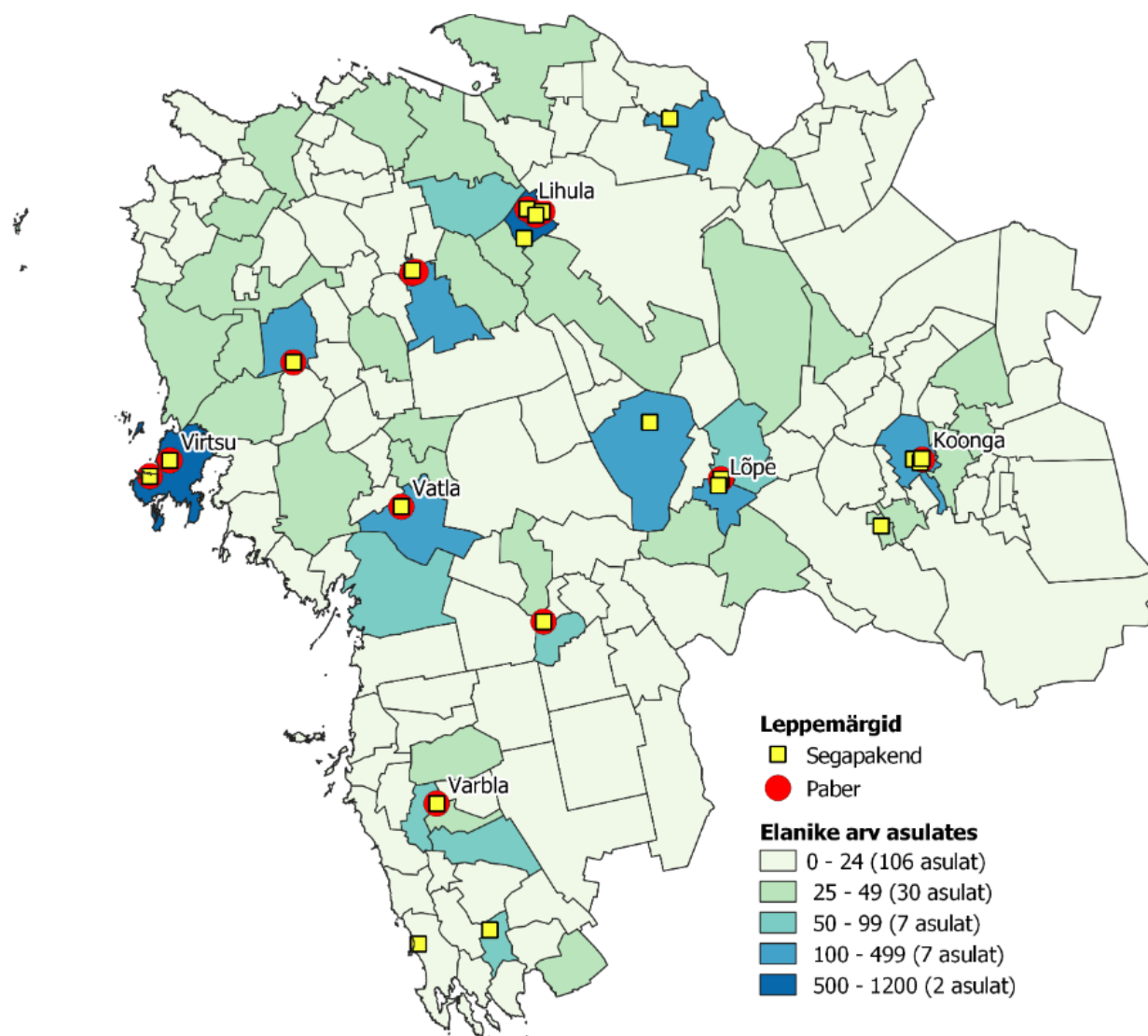
Pakendi ringlussüsteemi tegevust suunab kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil, arvestades tootjate ja turustajate ning tarbijate seisukohti. Kohalik omavalitsus määrab kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid.

Käesoleval hetkel on Lääneranna valla territooriumil seitse pandipakendi tagastuspunkti. Pakendi tagastusautomaadid on Lihula Coop, Lihula Meie toidukaubad, Koonga Coop, Lõpe Coop, Kõmsi Coop kauplus ning Virtsu Coop kaupluste juures. Lisaks võtab pandipakendit käsitsi vastu Vatla Coop kauplus.

Pakendiseaduse § 17¹ kohaselt peab iga taaskasutusorganisatsioon tagatisrahata pakendijäätmete kogumisel tagama, et kogumiskohtade tihedus oleks kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta, kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril. Lääneranna asulates on asustustihedus alla 500 elaniku, millest tulenevalt peab iga taaskasutusorganisatsioon tagama 10 kogumiskohta Lääneranna valla haldusterritooriumil. Igal kogumiskohal peab olema tagatud kõigi pakendimaterjali liikide kogumine.

Lääneranna vallas on hetkel 21 segapakendi ja kaheksa paber- ja kartongpakendi konteineriga varustatud kogumiskohta. Lisaks on kohalik omavalitsus omapoolt lisanud kuus konteinerit vanapaberi kogumiseks, kuhu võib panna ka paber- ja kartongpakendeid. Ülevaate pakendikonteinerite asukohtadest saab jooniselt 2.

ETO omab kaheksa segapakendi ning neli paber- ja kartongpakendi konteinerit ehk kaheksa kogumiskohta, kus on tagatud kõigi pakendimaterjali liikide kogumine. Seega ei ole ETO pakendiseadusest tulenevat kogumiskohtade arvu täitunud (puudu on kaks kogumiskohta). EPR omab Lääneranna valla territooriumil ainult viis kogumiskohta (viis segapakendi ning üks paber- ja kartongipakendi konteiner), millest tulenevalt on EPR-l puudu viis kogumiskohta. TVO on hetkel ainus taaskasutusorganisatsioon, kes on Lääneranna vallas pakendiseaduses tulenevad nõuded kogumiskohtade arvu suhtes täitunud, omades 10 segapakendi konteinerit. Lisaks pakub TVO pakendikotiteenust Lihula linnas ja pakendikonteineri teenust kortermajadele Lihulas, Kirblas ja Tuudil. Kui kortermajad on aktiivselt liitunud pakendikonteineri teenusega, siis 2019 aasta maikuu seisuga oli liitunud vaid 25 eramaja, mis on umbes 10% kogu Lihula eramajadest.

Joonis 2. Lääneranna valla pakendikonteinerite võrgustik

2.1.2.4. Biolagunevate jäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Vastavalt Lääneranna valla jäätmehoolduseeskirjale on aia- ja haljastusjäätmete põletamine keelatud (va oksad). Biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed ning toidujäätmed tuleb kompostida oma kinnistu piires. Biolagunevate jäätmete üleandmisvõimalus elanikel Lääneranna valla territooriumil hetkel puudub.

2.1.2.5. Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Alates 01. jaanuarist 2020 tuleb Lääneranna vallas lammutusjäätmete käitlemise küsimused lahendada juba ehitise lammutamise projekteerimise etapis. Ehitus- ja lammutusjäätmed tuleb anda selleks vastavat luba omavale jäätmekäitlusettevõttele, tellides näiteks jäätmekäitlusettevõtelt ehitus- ja lammutusjäätmete konteinerid. Lehtklaasi saab viia Lihula jäätmejaama, muude ehitus- ja lammutusjäätmete üleandmisvõimalused hetkel puuduvad Lääneranna valla territooriumil.

2.1.2.6. Olmejäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Alates 2005 aastast on omavalitsusel kohustus korraldada olmejäätmete kogumine ja vedamine oma haldusterritooriumilt jäätmekäitlusk kohta või -kohtadesse omavalitsuse valitud ettevõtja poolt. Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks korraldab omavalitsus iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsustega teenuste kontsessiooni lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust. Enne valdade ühinemist moodustasid ühtse veopiirkonna endine Audru, Hanila, Koonga, Lihula, Tõstamaa ja Varbla vald. Täna sel päeval omab Lääneranna vallas jäätmeveo ainuõigust Ragn Sells AS kuni 31. augustini 2022, millest tulenevalt peab aastal 2022 korraldama uue jäätmeveo konkursi. Omavalitsus korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete, nende sortimisjäätmete ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumise ja veo. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi jäätmeliike. Lääneranna vallas on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ainult segaolmejäätmed. Kõik hoonestatud kinnistute omanikud, kes on jäätmevaldajate registris, on kohustatud segaolmejäätmeid üle andma (va juhul, kui neil on saadud korraldatud jäätmeveost vabastus) korraldatud jäätmeveo raames.

Kohalik omavalitsus korraldab ka jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Sortimisel eraldatakse taaskasutatavad jäätmed ning ohtlikud jäätmed ülejäänud jäätmetest, kui see on tehniliselt teostatav ja sellega ei kaasne ülemääraseid kulusi. Omavalitsus peab korraldama vähemalt järgnevate jäätmeliikide liigiti kogumise:

- 1) paber ja kartong (20 01 01);
- 2) plastid (20 01 39);
- 3) metallid (20 01 40);
- 4) klaas (20 01 02);
- 5) biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed (20 02 01);
- 6) biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08);
- 7) pakendid (15 01).

Olmejäätmete sortimist ja liigiti kogumist korraldab omavalitsus ise või koostöös taaskasutusorganisatsioonidega, tootjate ühendustega ning teiste jäätmekäitlejatega, kes koguvad või taaskasutavad jäätmeid. Lääneranna vald on korraldanud oma haldusterritooriumil paber ja kartongi (20 01 01) ja pakendite (15 01) kogumise avalike konteinerite kogumisvõrgustikuga. Metalle ja klaasi võetakse vastu Lihula jäätmejaamas. Muude jäätmeliikide liigiti kogumine on korraldamata.

Jäätmejaama olemasolul peab jäätmejaama tehniline varustus tagama järgmiste olmejäätmeliikide vastuvõtmise elanikkonnalt:

- 1) paber ja kartong (20 01 01);
- 2) plastid (20 01 39);
- 3) metallid (20 01 40);
- 4) klaas (20 01 02);
- 5) biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed (20 02 01);
- 6) bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastusjäätmed (20 02 02, 20 02 03);
- 7) puit (20 01 38);
- 8) tekstiil (20 01 10, 20 01 11);

- 9) suurjätmed (20 03 07);
10) ohtlikud jätmed („*“ märgistatud jäätmeliigid).

Lääneranna vallas paikneb üks jäätmejaam, mis asub valla keskses Lihula linnas. Jäätmejaam võtab vastu kõiki jäätmeliike, va biolagunevad aia- ja haljastusjätmed, bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastusjätmed ning puit. Siiski ei ole tagatud jäätmejaamas erinevate jäätmeliikide liigiti kogumine. Jäätmejaam võtab eraisikutelt vastu segajätmeid, mille hulgas on plasti-, tekstiili- ning suurjätmed, mis üldjuhul antakse üle jäätmekäitlejale segaolmejäätmetena. Liigiti kogutakse jäätmejaamas metallid, paber- ja kartong, pakendid, elektroonika, rehvid, lehtklaas ja ohtlikud jätmed (joonis 1). Kõiki jätmeid võetakse Lihula jäätmejaamas vastu tasuta ning kulud kaetakse Lääneranna valla eelarvest.

2.1.3. Keskkonnaohtlikud objektid

2.1.3.1. Suletud prügilad

Jäätmeseaduse kohaselt peab olema kõik keskkonnanõuetele mittevastavad prügilad jäätmete ladestamiseks suletud ja nõuetekohaselt korrastatud. Lääneranna valla haldusterritooriumil paikneb teadaolevalt seitse prügilat, mis on jäätmete ladestamiseks suletud. Endises Koonga vallas on kolm suletud prügilat (Linnumänniku, Mustu, Koonga), endises Varbla vallas kaks prügilat, endises Lihula vallas üks prügila (Ohemäe) ning endises Hanila vallas üks prügila (Virtsu). Kõik prügilad on nõuetekohaselt korrastatud ja nüüdseks katab prügilaid looduslik taimkate. Vajadusel tehakse Keskkonnaameti korraldamisel ja prügila viimase käitaja või selle puudumisel maaomaniku osavõtul korrastatud prügila ülevaatusi, et selgitada, kas prügila võib põhjustada olulist negatiivset keskkonnamõju. Kui ülevaatus käigus või muul viisil selgub, et prügilal on oluline negatiivne keskkonnamõju, võetakse kasutusele meetmed selle vältimiseks ja vajaduse korral koostatakse kohane sulgemiskava. Uusi prügilaid valda ei planeerita.

2.1.3.2. Maastikupilti kahjustavad hooned

Lääneranna valla territooriumil on käesoleval ajal mitmeid tühjana seisvaid lagunevaid hooneid (tööstushooned, laudad jt), mis on ohtlikud inimeste elule ning võivad põhjustavad ka reostusohu tõmmates ligi ebaseaduslikku prügiladestamist jms. Maastikupilti kahjustavaid hooneid on nii valla omanduses kui ka eraomanduses. Eraomanduses olevatele hoonetele puudub omavalitsusel otsene võimalus hoonete lammutamiseks. Omavalitsus saab haldusmenetluse raames otsustada eraomandis oleva ehitise lammutamise eelkõige, kui ehitis ei vasta ehitisele esitatavatele nõuetele ja nõuetele mittevastavusega kaasneb oluline või kõrgendatud oht. Samas saab omavalitsus kaudselt (vajalike dokumentide vormistamisel abistamine jms) toetada hoonete omanikke lammutustegevuse elluviimisel.

2.1.3.3. Jääkreostusobjektid

Lääneranna vallas asub seitse jääkreostusobjekti. 2020 aasta seisuga on kaks jääkreostusobjekti likvideeritud, neli suures osas likvideeritud ning üks väheses osas likvideeritud. Jääkreostusobjektide nimistu koos lühikirjeldustega on toodud tabelis 2. Väheses osas likvideeritud objekt on Kõmsi katlamaja masuudihoidla, mis on omavalitsuse omanduses. Ülejäänud reostusobjektid on eravalduses.

Tabel 2. Jääkreostuse objektid Lääneranna valla territooriumil²

Objekti nimi	Asukoht	Tüüp ³	Staatus	Objekti lühikirjeldus	Järeldused	Omanik
Vatla bensiniijaam	Nurmsi küla	5 kat	Likvi-deeritud	Liiva-kruusa segust pinnasevall ümber mahutipargi, tankurite ala betoneeritud, mahutite alune ala pinnaskatttega	Objekt on kasutuseta, mahutid on tühjad. Pinnasetööde tegemisel (sh kaevude rajamine) tuleb tegevus kooskõlastada Keskkonnaametiga.	Füüsiline isik
Tuudi-Liiva väetisehoidla	Vagivere küla	3 kat	Suures osas likvi-deeritud	Pinnasekihi alla mattunud väetisekotid, mille kogust on raske määrata. Hinnanguliselt on pinnasega kaetud jääkide maht 6 m ³ (pinnas+väetisejääk+prügi)	Pinnase all leiduv väetisejääk tuleb likvideerida koos prügiga (kile). Pinnasetööde tegemisel (sh kaevude rajamine) tuleb tegevus kooskõlastada Keskkonnaametiga.	Füüsiline isik
Nehatu väetisehoidla	Nehatu küla	3 kat	Suures osas likvi-deeritud	Hoone nurkades on 1 t väetist maas ning turba all veel 1 tonn. Hoonel on vettpidav betoonpõrand, seinte ja põrand vahel auke pole.	Väetisejäägid tuleb hoonest likvideerida. Pinnasetööde tegemisel (sh kaevude rajamine) tuleb tegevus kooskõlastada Keskkonnaametiga.	Juriidiline isik
Kõmsi väetiseladu	Kõmsi küla	3 kat	Suures osas likvi-deeritud	Hoone seintel ja põrandal on paakunud väetise jääke. Reostunud ala hoone ümber on pindala 80 m ² (kolmest küljest seinast 1 m ulatuses). Põhjaküljel süvises seisev rohekas lõga. Taimi süvises ei kasva, ümberingi lopsakas taimestik. Vihmavesi voolab koos väetisega läheduses asuvale märgalale.	Vajalik on hoone lõplikult väetisejääkidest tühjendada (ka seintelt ja hoone väljast). Hoone seisab tühjana ja kasutuseta. Inimesel on kokkupuuteoht ohtlike ainetega. Pinnasetööde tegemisel (sh kaevude rajamine) tuleb tegevus kooskõlastada Keskkonnaametiga.	Füüsiline isik
Kõmsi mürk-kemikaalide ladu	Kõmsi küla	5 kat	Likvi-deeritud	Hoone sees tugev kemikaali lõhn. Hoonel lekkekindel betoonpõrand ja plokkidest seinad. Katus vettpidav.	Reostuskolle puudub. Hoone on keskkonnale ohutu. Hoone sees tunda kemikaali haisu. Pinnasetööde tegemisel (sh kaevude rajamine) tuleb tegevus kooskõlastada Keskkonnaametiga.	Juriidiline isik
Kõmsi katlamaja masuudi-hoidla	Kõmsi küla	3 kat	Väheses osas likvi-deeritud	Objekti reostuskolded on betoonvann masuudiga ja inertsete jäätmega ning kaks jääke sisaldavat 200 l tunni.	Jäätmed ja vann tuleb likvideerida. Ohuks on ka pinnase peal asetsevad 200 l masuuditunnid, mis tuleb likvideerida.	KOV
Kõmsi bensiniijaam	Kõmsi küla	3 kat	Suures osas likvi-deeritud	Tanklahoone põhjanurgas on tunda kerget haisu. Hoone on lekkekindel, katus vettpidav. Tanklahoone betoonpõrandal õlilaigud.	200 l masuudijäägiga tünn tuleb likvideerida. Tanklahoones asuvate õlimahutite jääk tuleb likvideerida. Objekt on praegusel ajal kasutuseta. Pinnasetööde tegemisel (sh kaevude rajamine) tuleb tegevus kooskõlastada Keskkonnaametiga.	Juriidiline isik

² Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/>

³ 3 kategooria - jääkreostusobjektid, kus esinesid lahtised või avariilised OA hoidlad, millel oli märgatav oht lokaalselt reostada pinnast, põhjavett või pinnavett;

5 kategooria - jääkreostusobjektid, millel olid reostusallikad likvideeritud ning pinnas tunnistati varasemate uuringute või ka käesoleva hinnangu alusel mittereostunuks või oli reostuse tase alla vastavaid elumaa või tööstusmaa piirarve

2.1.4. Keskkonnaalane teavitus ja järelevalve

2.1.4.1. Keskkonnaalane teavitus

Elanikkonna keskkonnateadlikkus mängib suurt rolli, millised on jäätmekäitluse tulemused. Jäätmete tekke vähendamine ja jäätmete sorteerimine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada. Valmisolekut mõjutab omakorda elanike motivatsioon, mis võib olla erinev. Motiveerijaks võib olla näiteks soov vähendada bioloogilist jalajälge või hoopis vähendada jäätmekäitluse maksumust.

Lääneranna vald kasutab aktiivselt järgmisi infokanaleid:

- 1) valla veebileht (www.laaneranna.ee), mida uuendatakse vastavalt vajadusele;
- 2) valla ajaleht „Lääneranna Teataja“, mis ilmub 11 korda aastas ning mis viiakse igasse Lääneranna vallas Eesti Postis registreeritud eraisiku postikasti tasuta;
- 3) uudisteportaal „Lääneranna Teataja“ (ajaleht.laaneranna.ee), kus ilmuvad artiklid iga tööpäev;
- 4) sotsiaalmeedia (Facebook, Instagram), kuhu postitatakse iga tööpäev erinevat informatsiooni, vajadusel ka nädalavahetustel.

Varasemalt kajastati keskkonnateemalisi artikleid valla ajalehes korra aastas. Alates 2019 aastast on keskkonnateadlikkuse tõstmisele suuremat tähelepanu osutatud. 2019 aasta jooksul avaldati neljas valla ajalehe numbris keskkonnaalast teavet. Lisaks sellele kasutati aktiivselt uudisteportali ja sotsiaalmeediat. Samuti on olulisem keskkonnaalane teave toodud Lääneranna valla veebilehel jäätmemajandus all, kus saab infot korraldatud jäätmeveo, jäätmete sorteerimise, avalike kogumismahutite asukohtade, jäätmejaama ning ehitus-ja lammutusjäätmete käitlemise kohta.

2.1.4.2. Järelevalve

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad Lääneranna Vallavalitsus ja Keskkonnainspeksioon. Lääneranna Vallavalitsus on alates 2019 aastast jäätmeseadusest tulenevate rikkumiste väärteomenetlejaks määranud järelevalvespetsialisti, kelle tööülesannete hulka kuulub väärtegude menetlemine ja riikliku järelevalve teostamine.

Aastal 2019 alustati 10 väärteomenetlust jäätmehoolduseeskirjast tulenevate nõuete rikkumise tõttu. Menetluste sisu oli järgmine: seitsmel juhul oli tegemist jäätmete sorteerimise nõuete rikkumisega (pakendikonteinerisse ebasobivate jäätmete paigutamine), kahel juhul jäätmete ladestamisega väljaspool jäätmekäitluskohta ning ühel juhul muul põhjusel.

2.2. Tekkivate jäätmete kogused liikide kaupa ja andmete analüüs

Käesolevas jäätmekavas on olemasoleva olukorra kirjeldamisel kasutatud Lääneranna Vallavalitsuse kasutuses olevat informatsiooni ja riikliku jäätmestatistika ning -aruannete andmeid. Riiklik jäätmestatistika andmebaas JATS koondab kokku tekitatud, kogutud ning käideldud jäätmekogused jäätmekäitlejate esitatud jäätmearuannete põhjal. Jäätmearuandeid on kohustatud esitama jäätmeluba või komplekslube omavad, samuti jäätmekäitlejatena registreeritud isikud. Tõepärase informatsiooni eelduseks on, et kõik tekkivad jäätmevood fikseeritakse kas tekitajate endi või siis aruandekohuslaste jäätmekäitlejate poolt, kellele jäätmeid käitlemiseks üle antakse. Usaldusväärsete koondandmete saamiseks on esmatähtis korrektse ettevõttesisese jäätmearuandluse pidamine, mis on jäätmearuandluse aluseks. JATSi puhul tuleb arvestada, et selles

võib esineda ebatäpsusi, kuna paljud jäätmekäitlejad teenindavad mitut omavalitsust korraga ning jäätmed satuvad jäätmekäitluskohta koos, ilma et oleks täpselt eristatud, kui palju jäätmeid kogutakse konkreetsest omavalitsusest.

Jäätmete tekkekogus sõltub paljudest teguritest – elanike arvust, piirkonna majanduslikust arengust, ettevõtluse mahust ning nende tegevusaladest jms. Jäätmeseaduse ja keskkonnaministri 14.12.2015 määruse nr 70 „Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu“ alusel jaotatakse jäätmed, lähtudes jäätmete tekkevaldkondadest, kahekümnesse erinevasse jäätmete põhigruppi, mis omakorda jagunevad alajaotistesse, andes nii konkreetsele jäätmetüübile jäätmekoodi.

Kuna praegune Lääneranna vald on moodustatud Hanila, Lihula, Koonga ja Varbla valdade ühinemisel, siis enne haldusreformi esinenud jäätmekogused on liidetud nelja omavalituse osas. JATSi andmete järgi tekkis 2018 aastal Lääneranna vallas kokku 2529 tonni jäätmeid (jaotisekoodid 01-20), millest 58% tekitasid erinevad ettevõtte ning 42% majapidamised. Jäätmete tekkekogused ning nende käitlemine aastate lõikes on toodud tabelis 3. Kuigi andmed jäätmete koguste kohta aastate lõikes kõiguvad, saab siiski öelda, et majapidamistes tekkinud jäätmete kogused aastate jooksul on suurenenud.

Tabel 3. Jäätmete (jaotisekood: 01-20) tekkekogused ja käitlemine Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

	Jäätmete tekkekogus ettevõtetes	Jäätmete tekkekogus majapidamistes	Jäätmete tekkekogus vallas kokku	Transporditud jäätmete kogus valla territooriumilt välja	Taaskasutatud jäätmete kogus valla territooriumil
2015	46615	854	47468	3996	42832
2016	6535	785	7320	3123	4204
2017	52279	1082	53361	1924	51422
2018	1480	1049	2529	2180	976

Jäätmete teke ettevõtetes on aastate lõikes väga erinevad. Erinevus tuleneb sellest, et aastatel 2015 – 2017 toimus valla territooriumil suuremahulised ehitus- ja lammutustööd (teede ehitus ja hoonete lammutamised).

Kuna Lääneranna valla territooriumil ei ole suuri jäätmekäitluskohti (prügilaid, põletustehaseid jms), siis valdavalt transporditakse jäätmed mujale. Näiteks on peaaegu kõik tekkinud olmejäätmed (jaotisekood 20) valla territooriumilt välja transporditud. Taaskasutatud jäätmete kogused valla territooriumil on suures kõikumises, mis on omavahelises seoses vallas toimunud ehitus- ja lammutusobjektidega aastatel 2015-2017. Nimelt suunati objektidelt tekkinud jäätmed (betoon, tellised) suures osas maa-alade täitmiseks. Iga aasta on taaskasutatud Lääneranna vallas mingis osas ka puitpakendeid, põletades neid energia saamiseks.

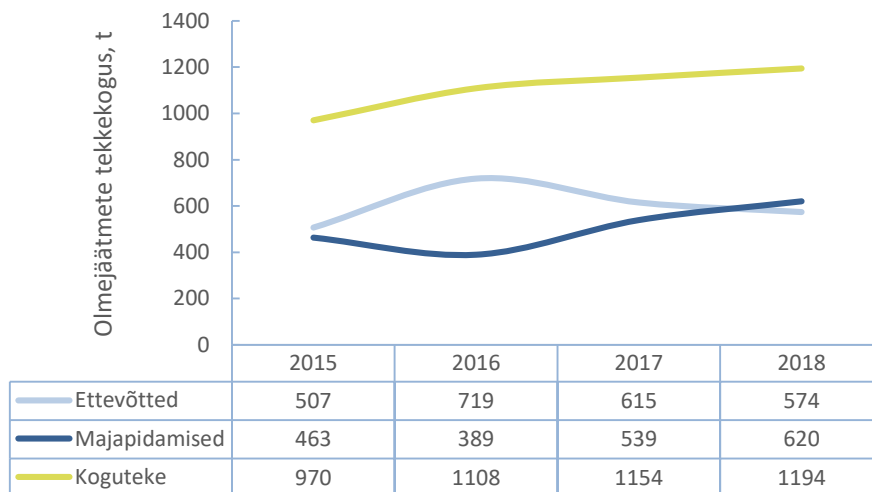
2.2.1. Olmejäätmed

Olmejäätmed (jaotisekood 20 ja 15) on kodumajapidamistes ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed, sealhulgas liigiti kogutud jäätmed.

Riigi jäätmekava 2014-2020 alusel on olmejäätmete tekkel otsene seos majandusolukorra ja üldise tarbimise tasemega – mida paremini läheb riigi majandusel ning seeläbi inimestel, seda enam tarbitakse erinevaid tooteid ja teenuseid. Suurema tarbimisega kaasneb ka suurem jäätmeteke.

Seetõttu on jäätmetekke vähendamise aluseks elanikkonna teadlikkus, tarbimisharjumised ning olukord, kus inimestele on jäätmete sortimine ja ära andmine võimalikult mugavaks tehtud.

Olmejäätmete tekkekogused on aastate jooksul järjepidevalt kasvanud. Täpsem ülevaade olmejäätmete kogusest ettevõtete ja majapidamiste kaupa on toodud joonisel 3.

Joonis 3. Olmejäätmete (jaotisekood: 20, 15) tekkekogused Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

Aastal 2015 tekkis olmejäätmeid majapidamiste ja ettevõtete peale kokku 970 tonni. Aastal 2018 oli tekkekogus mõnevõrra suurem, nimelt 1194 tonni, mis on kogu Lääneranna valla territooriumil tekkinud jäätmetest peaaegu pool (47%).

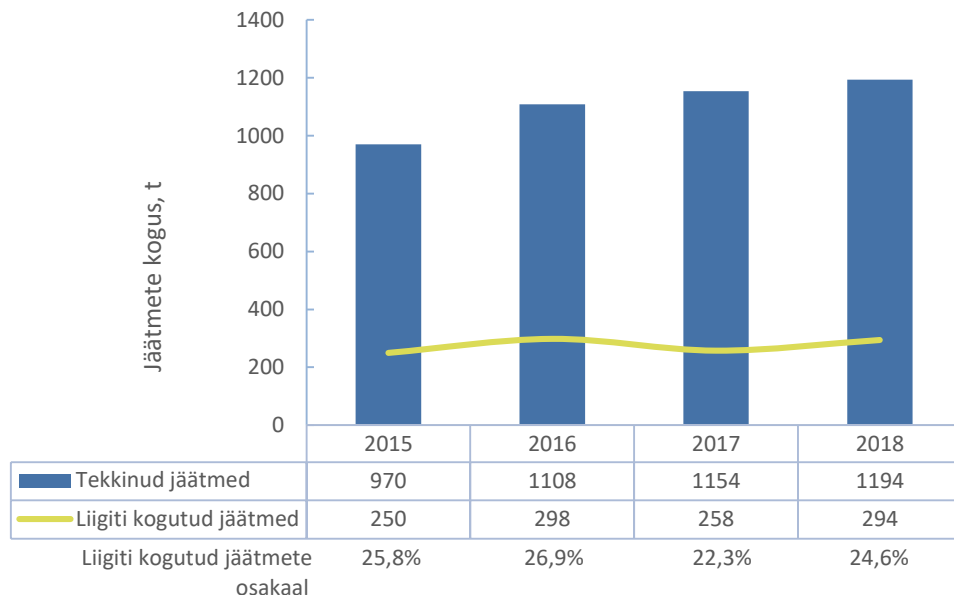
Joonisel 4 on toodud välja liigiti kogutud olmejäätmete osakaal protsentides aastate lõikes. 2018 aastal koguti 1194 tonnist jäätmetest liigiti 294 tonni, mis teeb **liigiti kogutud olmejäätmete osakaaluks 24,6%**⁴. Tegemist on madala näitajaga, mis tähendab, et suurem osa jäätmetest ei sorteerita ning see suunatakse otse segaolmejäätmete sekka. Kodumajapidamistes oli see protsent veelgi madalam, nimelt 18,9%. Ettevõtete liigiti kogutud olmejäätmete osakaal oli 30,8%.

Riigi jäätmekava II strateegiline eesmärk näeb ette, et aastaks 2020 tuleb saavutada olmejäätmete ringlusessevõtu osakaal 50%-ni olmejäätmete kogumassist. Liigiti kogutud jäätmete ringlusessevõtt sõltub palju kogutud jäätmete kvaliteedist, seega ei pruugi kõik liigiti kogutud jäätmed minna ringlusse. Seega võib Lääneranna valla olmejäätmete ringlusessevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist olla isegi väiksem kui 24,6%.

Jooniselt 4 selgub, et Lääneranna vallas ei ole aastate jooksul jäätmete sorteerimine ja liigiti kogumine suurenenud, vaid pisut isegi vähenenud. 2015 aastal oli Lääneranna vallas liigiti kogutud olmejäätmete osakaal 25,8%. See viitab sellele, et Lääneranna vallas olevad jäätmete kogumissüsteemid liigiti kogumiseks ei toimi, seega tuleb edaspidi liigiti kogumisele osutada suuremat tähelepanu (keskkonnateadlikkuse tõstmine) ning parendada olemasolevaid kogumissüsteeme ja rajada ka uusi.

⁴ Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal olmejäätmete kogumassist = liigiti kogutud jäätmed (B) x 100 / kogu jäätmete (A). A - kogu jäätmete. Liidetud kokku kõik olmejäätmed (koodiga 20) + pakendijäätmed (koodiga 15 01); B – liigiti kogutud jäätmed. Liidetud kokku liigiti kogutud pakendid + liigiti kogutud olmejäätmed (siia ei kuulu segaolmejäätmed).

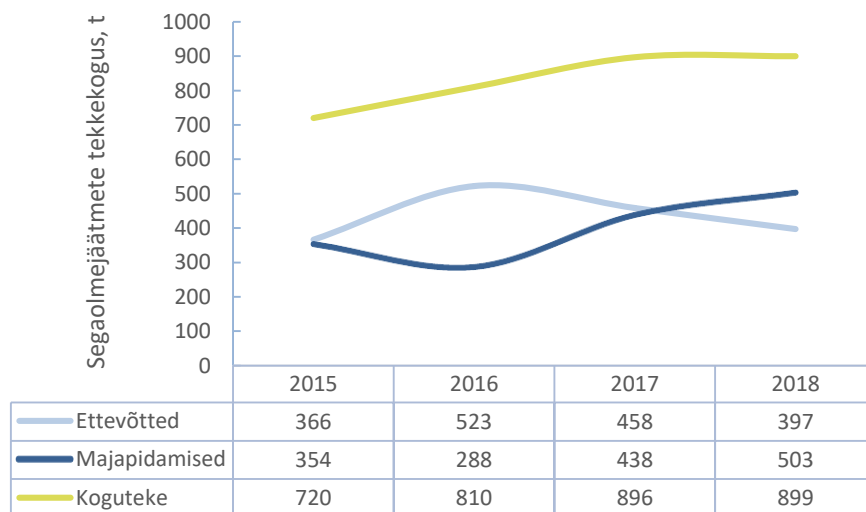
2018 aastal koguti liigiti 294 tonni jäätmeid, millest kõige enam sorteeriti pakendijäätmeid (77,6%), paberit ja kartongi (9,3%) ning elektroonikaromusid (5,2%). Ohtlikud jäätmed moodustasid liigiti kogutud olmejäätmetest 2,6%, suurjäätmed 1,7% ja patareid ja akud 0,01%. Liigiti koguti näiteks ka veel biojäätmeid 0,18% ja klaasi 2%, kuid neid jäätmeliike kogus eraldi ainult ettevõtted. Rõivaid ja tekstiilijäätmeid liigiti ei kogutud.

Joonis 4. Liigiti kogutud jäätmete osakaal olmejäätmetest (jaotisekood: 20, 15) Läänerannas vallas aastatel 2016-2018

2.2.2. Segaolemejäätmed

Segaolemejäätmed ehk prügi on kodumajapidamistes või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed (näiteks teenindussektor), mis on järgi jäänud olmejäätmete sorteerimisest ja liigiti kogumisest. Segaolemejäätmeid kogutakse kokku kohaliku omavalitsuse poolt korraldatud jäätmeveo raames. Segaolemejäätmete tekkekogused aastate lõikes on toodud joonisel 5, kust selgub, et segaolemejäätmete kogused iga aastaga suurenevad.

Joonis 5. Segaolemejäätmete (jäätmekood 20 03 01) tekkekogused Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

JATSi andmetel tekkis 2018 aastal Eestis kokku ligikaudu 329 109 tonni segaolmejäätmeid. Võttes arvesse 2018 aastal oleva Eesti rahva elanike arvu⁵, tekkis ühe elaniku kohta keskmiselt 250 kg segaolmejäätmeid aastas. Lääneranna vallas tekkis 2018 aastal ühe inimese kohta 167 kg segaolmejäätmeid, mis on olulisemalt madalam kui Eesti keskmine.

Jäätmete tekkekoguseid mõjutab palju piirkonna majandusolukord ja tarbimistase - vähesema tarbimisega tekib vähem jäätmeid. Võrreldes Eesti keskmise palgatasemega on Lääneranna valla keskmine palgatase väiksem, kusjuures brutotulu saajaid oli 2018 aastal Lääneranna vallas keskmiselt 1982 (36,8% kogu rahvaarvust) ning ülalpeetavate määr 58,5%⁶. Eelnev võib olla üheks põhjuseks, miks Lääneranna valla jäätmete tekkekogused on väiksemad võrreldes Eesti keskmisega.

Samas on erinev jäätmekoguse teke ühe elaniku kohta tingitud ka sellest, et kõik jäätmetekitajad Lääneranna vallas ei ole liitunud korraldatud jäätmeveoga. Jäätmevaldajate registri andmete järgi on 2020 aasta alguse seisuga Lääneranna valla haldusterritooriumil korraldatud jäätmeveoga liitunud 2395 jäätmetekkekohta⁷, millest 1840 juhul toimub aastaringne jäätmevedu (jäätmekäitluslepingud on sõlmitud 1465 majapidamisega, 206 korterelamutega (sh toimivate korteriühistute puudumisel eluruumi omanikega) ning 169 erinevate ettevõtetega või muude üldkasutatavate jäätmetekkekohtadega). Lisaks on lepingud sõlminud 188 suvituskodu, kus toimub jäätmevedu hooajaliselt. 278 jäätmetekkekoha kasutajat on sõlminud ühismahuti kasutamise kokkulepped, mille järgi viivad nad jäätmed jäätmetekkekohale, kus toimub aastaringne jäätmevedu. Aastaringset korraldatud jäätmeveost vabastatute arv on 89, kus teoreetiliselt ei või kinnistu kasutamist toimuda. Jäätmetekkekohti võrreldes sõlmitud lepingute arvuga on tegelikkuses pisut vähem (täpne ülevaade puudub), sest mõnel jäätmetekkekohal on sõlmitud mitu jäätmekäitluslepingut. Antud erisus tuleneb jäätmevaldajate registri omapärast.

2019 aastal toiminud jäätmevaldajate registri andmete korramise käigus tuvastati, et paljud jäätmetekkekohad ei ole liitunud korraldatud jäätmeveoga. Korraldatud jäätmeveoga liitumine on kohustuslik kõigile, kes omavad elukondlikke hooneid või eluruumi või ka ettevõtteid, kes tekitavad segaolmejäätmeid, ja juhul kui ettevõtte on keskkonnaluba. Korraldatud jäätmeveoga on kohustatud liituma ka korteriühistud, selle puudumisel aga selle kinnisasja omanik. 2020 aasta alguse seisuga on korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud 15% majapidamistest ja 7% korteritest (neil juhtudel ei ole toimivat korteriühistut). 2019 aasta alguses oli majapidamiste mitteliitunute osakaal lausa 30%. Erinevate jäätmetekkekohtade liitunute ja mitteliitunute osakaal korraldatud jäätmeveoga on toodud joonisel 6. Hetkel puuduvad andmeid ettevõtete kohta, kes tekitavad segaolmejäätmeid, kuid ei ole liitunud korraldatud jäätmeveoga.

Korraldatud jäätmeveoga mitteliitumise põhjuseid on erinevaid. Kuni aastani 2019 oli jäätmetekkekohtade korraldatud jäätmeveoga liitumiskohustuse täitmine pigem jäätmevaldaja omavastutusel, kuna enne haldusreformi puudus väiksetel omavalitsustel piisavas mahus järelevalvejõudlus ning nõuetekohane jäätmevaldajate register. Korraldatud jäätmeveoga liitumise

⁵ Statistikaameti andmete järgi elas 2018 aasta 1. jaanuaril Eestis 1 319 133 inimest.

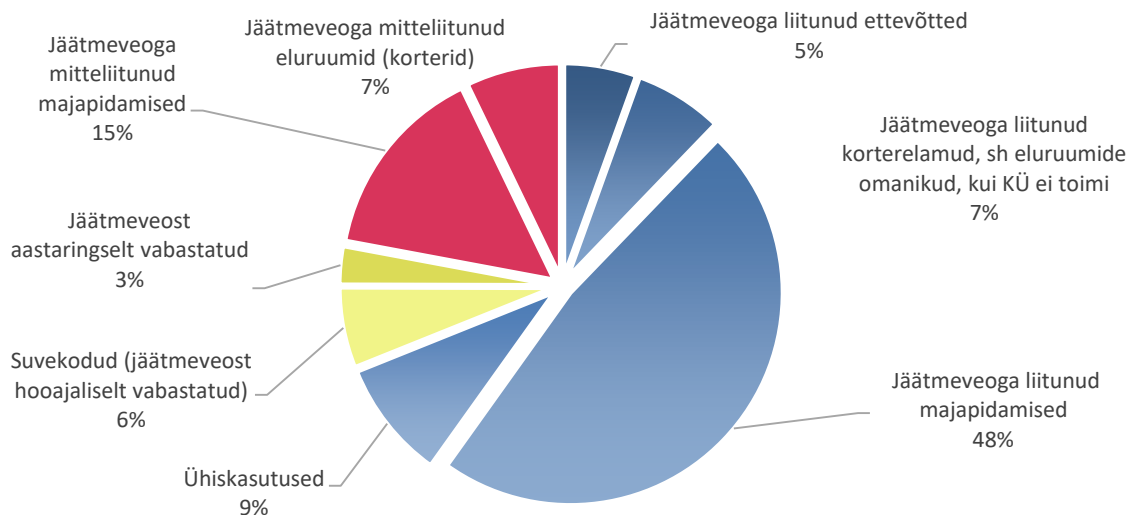
<https://www.stat.ee/ee>

⁶ Statistikaameti andmete järgi oli 2018 aastal Lääneranna vallas palgatöötaja keskmine brutotulu 1 042,24 eurot (Eesti keskmine 1310 eurot). Ülalpeetavate määr - mittetöealiste (0–14-aastased ja üle 65-aastased) elanike arv 100 tööealise (15–64-aastased) elaniku kohta

<https://www.stat.ee/ee>

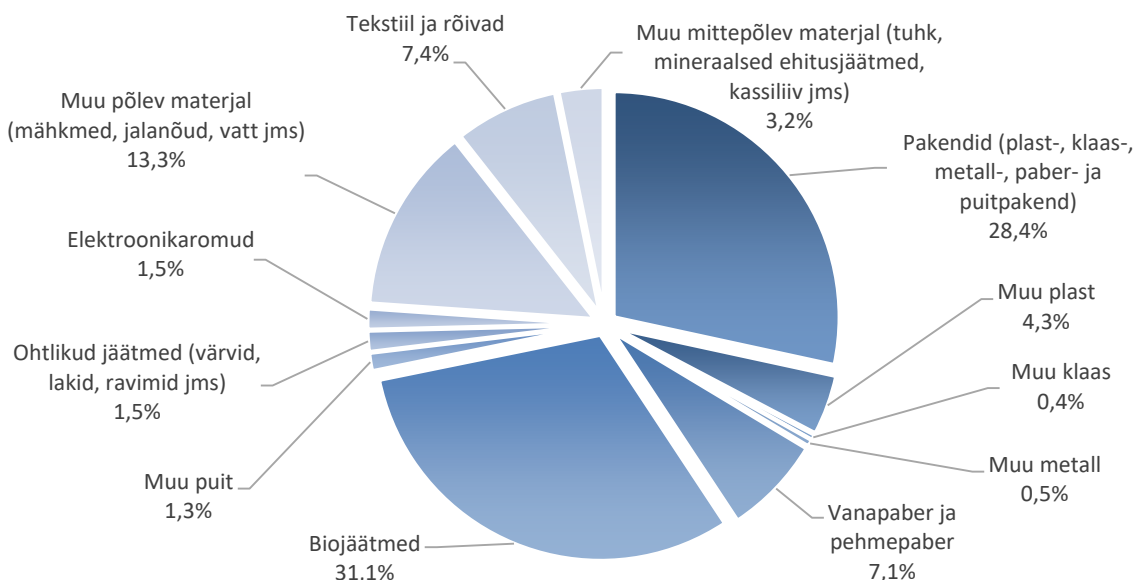
⁷ Jäätmetekkekoht – jäätmevaldaja elu- või tegevuskoht

kohustust ei ole täitnud paljud suvituskodud, kus igapäevaselt kinnistu ei ole kasutuses. Mitteliitujate seas esineb ka neid jäätmetekkekohti, kus kasutatakse kinnistut alaliselt. Mõningatel juhtudel ei ole kinnistu kasutuses. Paljud jäätmevaldajad toovad põhjuse mitteliitumiseks, et jäätmetekkekohani viiv tee on kesine. Ülevaade mitteliitunud eluruumide kasutamisest puudub. Võib eeldada, et palju korterid seisavad tühjana.

Joonis 6. Jäätmetekkekohtade liitunute ja mitteliitunute osakaal korraldatud jäätmeveoga Lääneranna vallas aastal 2020⁸

Segaolmejäätmed sisaldavad tavaliselt ka muid jäätmeid, mida saab teoreetiliselt liigiti koguda, näiteks pakendid, biolagunevad jäätmed, väikeelektronika jms. Elanikkonna tarbimisharjumustest, sorteerimisteadlikkusest, aastaajast, elumutüübist, aga ka muude jäätmete liigiti kogumise võimalustest sõltub, milline on segaolmejäätmete liigiline koostis.

Joonis 7. Keskmine maapiirkonna segaolmejäätmete liigiline koostis massprotsentides⁹

⁸ Jäätmevaldajate register (Lääneranna Vallavalitsus)

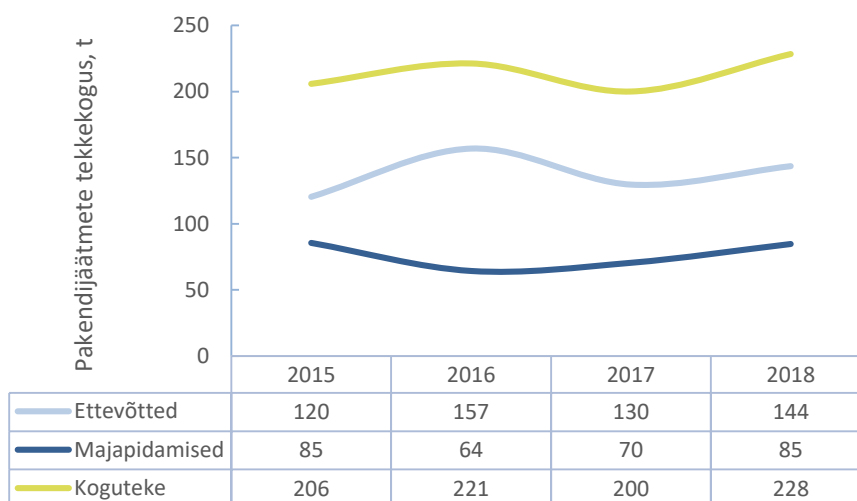
⁹ Säätva Eesti Instituut: Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring, 2013. <http://eesringlus.ee/wp-content/uploads/2013/02/SEI-sortimisuuring-20131.pdf>

Segaolmejäätmete liigilist koostist jälgitakse pidevalt, mis annab hinnangu jäätmete liigiti kogumiseks rakendatud kogumissüsteemide toimivusest kui ka elanikkonna keskkonnateadlikkusest. Liigilise koostise teada saamiseks tehakse pidevalt erinevaid üle-eestilisi uurimistöid, millest värskem on Säästva Eesti Instituudi poolt koostatud uuring „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“ (edaspidi *SEI uuring*). SEI uuringu käigus analüüsiti aastatel 2012-2013 Eesti erinevates piirkondades tekkivate segaolmejäätmete liigilist koostist. Maapiirkonna keskmine olmejäätmete liigiline koostis massprotsentides, mis peaks teoreetiliselt kõige enam sarnanema Lääneranna valla segaolmejäätmete koostisega, on toodud joonisel 7.

2.2.3. Pakendid

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani, hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitlemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavaid ühekorrate tooteid. Pakendiseaduse kohaselt on pakendimaterjalid järgnevad: klaas, plastik, paber ja kartong, kaasa arvatud kihiline kartong, metall, puit ning muu materjal. Pakendijäätmed on mis tahes pakend või pakendimaterjal, mis muutub pärast pakendi kasutamist jäätmeteks jäätmeseaduse § 2 tähenduses. Pakendijäätmeteks ei loeta pakendi ja pakendimaterjali tootmisel tekkinud jääke.

Lääneranna vallas on pakendite tekkekogused aastate lõikes nii majapidamises kui ka ettevõtetes jäänud samale tasemele, mida näha ka jooniselt 8. Aastal 2018 tekkis pakendeid kokku 228 tonni, millest 144 tonni on pärit ettevõtetest ja 85 tonni majapidamistest.

Joonis 8. Pakendite (jäätmekood 15 01) tekkekogused Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

2018 aastal koguti ettevõtetest liigiti kõige enam puitpakendeid (86 t), seejärel plastpakendeid (27,9 t) ja klaaspakendeid (13,7 t). Ülevaade tekkinud pakendijäätmete koguste kohta ettevõtetes on toodud tabelis 4. Ettevõtete pakendijäätmete teke sõltub peamiselt nende majandustegevustest.

Tabel 4. Pakendite (jäätmekood 15 01) tekkekogused ettevõtetes Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

Jäätmete nimetus	2015	2016	2017	2018
Paber- ja kartongpakendid	12,0	17,5	7,8	6,5
Plastpakendid	26,8	32,8	32,4	27,9
Puitpakendid	60,2	72,5	60,9	86,5
Metallpakendid	7,8	7,7	7,6	7,3
Segapakendid	1,9	10,5	0	1,3
Klaaspakendid	11,5	15,5	20,4	13,7
Ohtlikud pakendid	0,2	0,4	0,5	0,5
Pakendite koguteke, t	120	157	130	144

Majapidamisest tekkis 2018 aastal 78,7 tonni segapakendeid, 5 tonni paber-ja kartongpakendeid ja üks tonn ohtlike ainetega määratud pakendeid (tabel 5). Teisi liiki pakendeid majapidamisest ei ole kogutud, kuna majapidamise kasutusse suunatud avalikud pakendijäätmete konteinerid on segapakendi kogumiseks (vähesemal määral on eraldi paber- ja kartongpakendite konteinerid).

Tabel 5. Pakendite (jäätmekood 15 01) tekkekogused majapidamistes Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

Jäätmete nimetus	2015	2016	2017	2018
Paber- ja kartongpakendid	19,7	1,0	3,1	5,0
Plastpakendid	0	0	0	0
Puitpakendid	0	0	0	0
Metallpakendid	0	1,6	7,0	0
Segapakendid	65,4	61,1	53,7	78,7
Klaaspakendid	0,02	0,1	5,2	0
Ohtlikud pakendid	0,4	0,4	1,0	1,0
Pakendite koguteke, t	85	64	70	85

Lähtudes jäätmearuandluses esitatud liigiti kogutud pakendijäätmete kogustest ning SEI sortimisuuringu tulemustest, mille kohaselt segaolmejäätmed sisaldavad 28,4% pakendeid (joonis 7), tekkis majapidamisest 2018 aastal hinnanguliselt 227 tonni pakendijäätmeid (84 tonni liigiti kogutult, 142 tonni segaolmejäätmete hulgas). Selle arvutusliku kogutekke järgi võib väita, et **Lääneranna vallas kogutakse 37%¹⁰ kodumajapidamistes tekkinud pakendijäätmetest liigiti**. Arvestades, et kõik liigiti kogutud jäätmed ei pruugi minna ringlusse, siis on pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal Lääneranna vallas liigiti kogutud osakaalust veelgi väiksem.

Riigi jäätmekava II strateegiline eesmärk näeb ette, et aastaks 2020 tuleb saavutada pakendijäätmete ringlusessevõtu osakaal 60%-ni pakendijäätmete kogumassist. Lääneranna vald ei ole 2018 aasta andmete põhjal riigi jäätmekavast seatud eesmärki täinud, millest tulenevalt peab liigiti kogumisele edaspidi olulisemat rohkem tähelepanu pöörama, näiteks parendama kogumisvõrgustikku, levitama infot sorteerimise kohta jm tegevused.

10 Liigiti kogutud pakendijäätmete osakaal pakendijäätmete kogumassist = liigiti kogutud jäätmed (B) x 100 / kogu jäätmete (A). A - kogu jäätmete. Liidetud kokku liigiti kogutud pakendijäätmed ja segaolmejäätmetes olev pakendijäätmed; B – liigiti kogutud pakendijäätmed.

Keskkonnaülevaate 2013 andmete alusel tekkis 2011 aastal Eestis keskmiselt ühe inimese kohta ca 140 kg pakendijäätmeid¹¹. Lääneranna vallas tekkis 2018 aastal majapidamises ühe inimese kohta 42 kg pakendijäätmeid, mis on mitu korda vähem kui Eesti keskmine näit. Arvestades, et viimaste aastate jooksul on toodete liigne pakendamistrend pigem suurenenud, peaks seeläbi suurenema ka pakendijäätmete kogused inimese kohta. Seega võib eeldada, et osa pakendijäätmetest ei anta tegelikult üle jäätmekäitlejale.

2016 aastal teostas Turu-uuringute AS elanikkonna küsitlusuuringu „Pakendijäätmetega ümberkäimine“¹² (edaspidi *küsitlusuuring*), mille raames küsitleti 1000 inimest vanuses alates 15. Küsitlusuuringust selgus, et paljud inimesed sorteerivad pakendeid, kuid mitte kõiki pakendijäätmete liike. 57% vastanutest kinnitasid, et annavad üle klaaspakendid ning 56% paberpakendid. Olulisemalt vähem tähelepanu osutatakse plast-, metall- ja tetrapakendi jäätmete liigiti kogumisel, vastav liigiti kogumise protsent jääb vahemikku 33-42. Ülejäänud vastanutest panevad pakendid segaolmejäätmetesse, taaskasutavad, likvideerivad ebaseaduslikult (22% vastanutest põletavad paberpakendeid, 5% tetrapakendeid ja 1% plastpakendeid; väike protsent vastanutest kaevab pakendid maasse) jms, millest tulenevalt ei jõua kõik pakendijäätmed jäätmekäitluskohale.

2.2.4. Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed on mikroorganismide toel aeroobselt või anaeroobselt lagunevad jäätmed, mille hulka kuuluvad näiteks toidujäätmed, aia- ja haljastusjäätmed, reoveesete, määratud vanapaber ja -papp. Käesolevas punktis käsitletakse olmelise tekkega biolagunevaid jäätmeid nagu paber, puit, köögijäätmed, haljastusjäätmed.

Lääneranna vallas on biolagunevaid jäätmeid aastate jooksul liigiti kogutu võrdlemisi vähe nagu selgub tabelist 6. Aastal 2018 koguti biolagunevaid jäätmeid ettevõtete ja majapidamiste peale kokku 31 tonni, millest enamus moodustas paber ja kartong (27 tonni). Biojäätmete liigiti kogumine on olnud nullilähedane.

Tabel 6. Biolagunevate jäätmete tekkekogused Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

		Ettevõtetes				Majapidamistes			
Jäätmete nimetus		2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Puit (20 01 38)		0	0	0	3,8	0,8	0	0	0
Paber ja kartong (20 01 01)		19	34	27	18	0,6	21	5	9
Biojäätmed	Aia- ja haljastusjäätmed (20 02 01)	0	0,14	0	0,1	0	0	0	0
	Köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08)	0	0	0	0	0	0	0	0
Biolagunevad jäätmete koguteke, t		19	35	27	22	1,4	21	5	9

Lääneranna vallas kui maapiirkonnas on kõige enam kasutuses ühepereelamud koos sinna kuuluva maa-alaga, kus on teoreetiliselt võimalik biojäätmeid kohapeal komposteerida. Eeldatavalt toimub

11 Keskkonnaülevaade 2013

https://www.keskkonnaagentuur.ee/failid/ky_2013_pt4.pdf

12 Turu-uuringute AS elanikkonna küsitlusuuring „Pakendijäätmetega ümberkäimine“ 2016

<http://www.eto.ee/pakendijaatmete-sorteerimise-uuring-2016/>

majapidamiste juures vähemalt osaliselt biolagunevate jäätmete kompostimine. Samas ei ole võimalik kindlaks teha, kui palju biojäätmelid majapidamistes komposteeritakse ning kui palju suunatakse segaolmejäätmetesse. Suure tõenäosusega suunavad paljud korterelamute kasutajad biojäätmelid segaolmejäätmetesse, kuna kohapeal komposteerimine ei ole võimalik või on ebamugav.

Riigi jäätmekava II strateegiline eesmärk näeb ette, et aastaks 2020 tuleb saavutada biolagunevate jäätmete ringlusessevõtu osakaal 13%-ni olmejäätmete kogumassist. 2018 aastal koguti Lääneranna vallas 1194 tonnist tekkinud olmejäätmetest liigiti 31 tonni biojäätmelid, mis teeb liigiti kogutud biolagunevate jäätmete osakaaluks olmejäätmete kogumassist 2,6%¹³.

SEI (2012-2013) läbiviidud uuringu tulemuste kohaselt moodustas **biolagunevate jäätmete sisaldus segaolmejäätmetes maapiirkonnas 46,6%** (biolagunevete jäätmete alla loeti biojäätmelid, paberi- ja papijäätmelid, puidujäätmelid ning looduslikust kiust tekstiili- ja rõivajäätmelid). Segaolmejäätmetes on kõige rohkem biolagunevate jäätmete alla kuuluvad biojäätmelid (köögijäätmelid, haljastusjäätmelid ja muud biojäätmelid, näiteks muld), mille sisaldus oli uuringu järgi 31,1%. Vanapaberit ja pehmet paberit sisaldas segaolmejäätmetes 7,1%, puitu 1,3% ja ülejäänud muud jäätmetelid. Võrreldes eelmise perioodi uuringu tulemustega, mis koostati 2008 aastal, on siiski ajaga biolagunevate jäätmete kogus olmejäätmetes vähenenud, kuna 2008 aasta uuringu tulemusel oli biolagunevate jäätmete massiprotsent olmejäätmetes 56%.

Riigi jäätmekava II strateegiline eesmärk näeb ette, et aastaks 2020 tuleb saavutada biolagunevate jäätmete osakaal 20%-ni ladestatavates olmejäätmete kogumassis.

Hetkeseisuga ei ole rajatud Lääneranna vallas enamike biolagunevate jäätmeliikide jaoks kogumissüsteeme. Omaavalitsus on korraldanud biolagunevatest jäätmetest ainult vanapaberi kogumise avaliku konteinerivõrgustikuga. Muud liiki biolagunevaid jäätmetelid soovitab Lääneranna vald kompostida elanikel tekkekohal. Riigi jäätmekavast püsitud eesmärkide saavutamiseks ei ole aga hetkel toimiv süsteem piisav. Võttes arvesse SEI uuringu tulemusi ja 2018 aastal Lääneranna vallas tekkinud segaolmejäätmete kogust, ladestati segaolmejäätmetega koos paberit ja kartongi 63,8 tonni, puitu 11,7 tonni ning biojäätmelid 280 tonni, mida oleks saanud tegelikult liigiti koguda. Eesmärkide saavutamiseks peab rajama Lääneranna valda biolagunevate jäätmete kogumissüsteemid – suurendama vanapaberi konteinerivõrgustikku üle valla ning looma tiheasustusaladel võimalused puidu, toidujäätmelid ning aia- ja haljastusjäätmelid üleandmiseks.

2.2.5. Ohtlikud jäätmetelid

Ohtlikud jäätmetelid on jäätmetelid, mis oma kahjuliku toime tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale, seetõttu kogutakse ohtlikud jäätmetelid muudest jäätmetest eraldi.

2018 aastal tekkis Lääneranna valla ettevõtete ja majapidamiste peale kokku 143 tonni ohtlikke jäätmetelid, millest suurema osa moodustasid majapidamistest kokku kogutud ohtlikud jäätmetelid (98 tonni). Ettevõtetes on aastate lõikes ohtlike jäätmete tekkekogused väga suures kõikumises.

¹³ Liigiti kogutud biolagunevate jäätmete osakaal olmejäätmete kogumassist = liigiti kogutud jäätmetelid (B) x 100 / kogu jäätmetelid (A). A - kogu jäätmetelid. Liidetud kokku kõik olmejäätmetelid (koodiga 20) + pakendijäätmelid (koodiga 15 01); B – liigiti kogutud biolagunevad jäätmetelid.

Aastatel 2015-2018 tekkis ettevõtetes ohtlikke jäätmeid vahemikus 45 - 30 416 tonni. Aastatel 2015 ja 2017 tekkis palju asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale suurobjektide lammutamistel (2015 aastal 20 000 t, 2017 aastal 30 000 t), mis kajastub ohtlikke jäätmete kogutekke hulgas ettevõtetes.

Kõige enam on kodumajapidamistes tekkinud aastate lõikes õlifiltreid, klorofluorosüivesinikke ja ohtlikke osi sisalduvaid kasutuselt kõrvaldatud seadmeid. Täpsem ülevaade ohtlike jäämete tekkekogustest kohta majapidamistes jäätmeliikide kaupa on toodud tabelis 7. Ohtlike jäätmete tekkekogused aastate lõikes on väga ebastabiilsed, kuid samas on jäätmete kogused pigem suurenenud.

Tabel 7. Ohtlike jäätmete tekkekogused majapidamistes Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

Jäätmekood	Jäätmete nimetus	2015	2016	2017	2018
02 01 08*	Ohtlikke aineid sisaldavad põllumajanduskemikaalide jäätmed	0	0	0,5	0,005
13 02 06*	Süntetilised mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	0	0	0	0,08
13 02 08*	Muud mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	0,008	0,009	0,02	0
14 06 03*	Muud lahustid ja lahustisegud	0,17	0	0,02	0,09
16 01 04*	Romusõidukid	0	0	0	59,8
16 01 07*	Õlifiltrid	12,1	38,7	79,2	0
16 05 06*	Ohtlikest ainetest koosnevad või neid sisaldavad laborikemikaalid	0,12	0	0,38	0
16 06 01*	Pliiakud	0	0	0	11,8
16 07 08*	Õli sisaldavad jäätmed	9,0	4,6	21,7	0
17 06 05*	Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	0	0	0	6,3
18 01 03*	Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt	0,1	22,5	15,1	0
18 01 06*	Ohtlikest ainetest koosnevad või neid sisaldavad kemikaalid	0	0,001	0	0,06
18 01 98*	Sortimata ravimikogumid	0,2	0,01	0	0
15 01 10*	Ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastatud pakendid	0,38	0,39	1	0,96
15 02 02*	Ohtlike ainetega saastatud absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus	0	0	0,06	0
20 01 13*	Lahustid	0	0	0	0,103
20 01 14*	Happed	0	0,004	0	0,04
20 01 15*	Leelised	0	0	0	0,03
20 01 19*	Pestitsiidid	0,42	0,01	0,02	0
20 01 21*	Luminestsentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	0,13	0,18	0,3	0
20 01 23*	Klorofluorosüivesinikke sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed	5,7	1,7	4,3	6,2
20 01 26*	Õli ja rasv, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 25	0,15	0	0	0,7

20 01 27*	Ohtlikke aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud	2,1	1,8	4,9	6,6
20 01 29*	Ohtlikke aineid sisaldavad pesuained	0	0	0	0,06
20 01 33*	Patareid ja akud ning sortimata patarei- ja akukogumid	0,02	0,03	0,1	0,03
20 01 35*	Ohtlikke osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed	10,2	7,6	8,3	5,2
20 01 98*	Sortimata ravimikogumid	0,009	0,01	0,05	0,03
Ohtlike jäätmete koguteke majapidamistes, t		41	78	136	98

Kohaliku omavalitsuse kohustus on korraldada kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumine ja üleandmine jäätmekäitlejale. Lääneranna vallas asub hetkel kaks kogumispunkti (Lihula jäätmejaam ja Koonga ohtlike jäätmete kogumispunkt), kuhu saavad eraisikud ohtlike jäätmeid viia. 2019 aastal Lääneranna valla poolt korraldatud ohtlike jäätmete kogumisring, mille raames koguti ühe päevaga neli tonni ohtlikke jäätmeid, näitas et olemasolevad kogumispunktid ei ole piisav motiveerimaks ohtlike jäätmeid liigiti koguma. Vältimaks ohtlike jäätmete segunemist tavajäätmetega tekkekohal tuleb vallal edaspidi jätkata ohtlike jäätmete kogumisringe või rajada piisavalt statsionaarseid kogumispunkte, et ohtlike jäätmete üleandmine oleks elanikkonnale mugavam.

2.2.6. Probleemtoodete jäätmed

Jäätmeseadus käsitleb probleemtoodetena tooteid, millele laieneb tootja vastutuse põhimõte. Tootjad ja maaletootjad on kohustatud tagama probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise ja nende nõuetekohase käitlemise korraldamise, kattes samas kõik sellega seotud kulud. Probleemtoodet on mootorsõidukid ja nende osad, elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid ja akud, rehvid ning põllumajandusplast.

Tabel 8. Probleemtoodete jäätmete tekkekogused (ettevõtted ja majapidamised) Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

Jäätmekood	Jäätmete nimetus	2015	2016	2017	2018
16 01 04*	Mootorsõidukid ja nende osad	1,6	4,9	22,9	67,1
20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36	Elektri- ja elektroonikaseadmed	18	13,3	18,8	15,3
16 06 01*, 20 01 33*	Patareid ja akud	0,19	0,04	0,1	12,6
16 01 03	Rehvid	14,4	0,18	19,9	1,5
02 01 04	Põllumajandusplast	352	305	0	57,9
Probleemtoodete jäätmete koguteke, t		386	323	62	154

Lisaks ohtlike jäätmete kogumisringile korraldas Lääneranna vald 2019 aastal ka elektroonika kogumisringi, mille raames koguti 14 tonni elektri- ja elektroonikaseadmeid. Kogutud kogus viitab samamoodi olemasolevate kogumispunktide ebapiisavusele (olemasolevad punktid jäävad paljudele elanikele kaugeks), mistõttu tuleb parendada ka probleemtoodete kogumisvõrku.

2.2.7. Tekstiil ja rõivad

Jäätmearuandluse järgi ei ole aastate 2015-2018 jooksul Lääneranna vallas tekstiili (jäätmekood 20 01 11) ja rõivaid (jäätmekood 20 01 10) eraldi kogutud. Aastatel 2015 ja 2017 koguti ettevõtetes liigiti töödeldud tekstiilikiudude jäätmeid, mille kogused on vastavad 14 ja 12 tonni.

Eelnev ei tähenda, et Lääneranna vallas ei ole tekstiili- ja rõivajäätmeid tekkinud, vaid seda, et valla territooriumil puudub antud jäätmeliikide jaoks liigiti kogumisvõrk. Hetkel võtab Lihula jäätmejaam vastu tekstiili ja rõivaid, kuid need suunatakse segaolmejäätmetesse. Riigi jäätmekavas püstitatud eesmärkide saavutamiseks on oluline tõhustada kõigi olmejäätmete liigiti kogumist ning ringlussevõtmist. Püstitatud eesmärkide täitmiseks tuleb arendada Lihula jäätmejaama ning tagada seal jäätmete liigiti kogumine. Samuti tuleb rajada Lääneranna valla territooriumile tekstiili- ja rõivajäätmete kogumispunkte koostöös näiteks Uuskasutuskeskusega, Humanaga jt.

2.2.8. Suurjäätmed

Suurjäätmed on jäätmed, mida kaalu või mahu tõttu ei ole võimalik paigutada kogumismahutisse, nagu mööbliesemed, vaibad, madratsid, kardinapuud, kraanikausid jms. Suurjäätmete tekkekogused ettevõtete ja majapidamiste peale kokku on toodud tabelis 9. Enamik suurjäätmetest on kogutud ettevõtetest. Jäätmearuandluse järgi koguti suurjäätmeid majapidamistes 2017 aastal 0,18 tonni ja 2018 aastal 0,68 tonni.

Tabel 9. Suurjäätmete tekkekogused (ettevõtted ja majapidamised) Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

Jäätmekood	Jäätmete nimetus	2015	2016	2017	2018
20 03 07	Suurjäätmed	0,76	4,44	0,18	4,92

Sarnaselt tekstiili- ja rõivajäätmetele ei koguta Lääneranna valla territooriumil hetkel liigiti ka suurjäätmeid, vaid suunatakse need edasiseks käitlemiseks segaolmejäätmetena. Tulevikus tuleb Lihula jäätmejaamas välja arendada liigiti kogumise süsteem, mis tagab erinevate olmejäätmete liigiti kogumise. Kuna suurjäätmeid oma mõõtmete tõttu on ebamugav üle anda, tuleb alternatiivse võimalusega kasutusele võtta ka kohtkogumine.

2.2.9. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmed on jäätmed, mis tekivad ehitiste või nende osade rajamisel, lammutamisel, renoveerimisel või restaureerimisel. Ehitusjäätmete hulka kuuluvad puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sealhulgas need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid ning väljaveetav pinnas, mis tekib ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektile tööde tegemiseks ei kasutata.

Ehitus- ja lammutusjäätmete (jaotisekood 17) tekkekogused aastate lõikes on väga erinevad, jäädes vahemikku 917 (aastal 2018) – 51 613 (aastal 2017). See on tingitud ettevõtetes tekkinud jäätmetega, mis pärinevad suurobjektide ehitamisel ja lammutamisel (teede ehitus, hoonete lammutamised aastatel 2015-2017). Aastal 2015 tekkis endise Lihula valla territooriumil teede ehituse ning endise Koonga valla territooriumil hoonete lammutamiste tõttu kokku 42 340 tonni ehitus- ja lammutusprahti. Endise Koonga valla territooriumi lammutati ka aastal 2016 hooneid, mille tulemusel tekkis peaaegu 4 000 tonni jäätmeid. Lisaks toimus 2017 aastal teede ehitus

endisel Hanila valla territooriumil, tekitades sellega 51 000 tonni jäätmeid. Ehitus- ja lammutusjäätmete tekkekogused aastate lõikes on toodud tabelis 10.

Majapidamistes on ehitus- ja lammutusjäätmete teke olnud tagasihoidlikum, kuid püsinud läbi aastate stabiilselt 300-400 tonni vahemikus. Paraku moodustab majapidamiste poolt liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmetest 92-99% erinevad metallid, millel on ka rahaline väärtus (motivatsioon jäätmete üleandmiseks), seega ei saa öelda, et majapidamistes on ehitus- ja lammutusjäätmete üleandmine populaarne tegevus. Võib eeldada, et tekkivad ehitus- ja lammutusprahi kogused on olulisemalt suuremad kui ametlikus statistikas kajastub, kuna eeskätt majapidamistes tekkivatest ehitusjäätmetest käideldakse suur osa segaolmejäätmetena või taaskasutatakse kohapeal. Ehitus- ja lammutusjäätmete teke sõltub suuresti ehitustegevuse aktiivsusest, mis on sõltuvuses majanduslikust heaolust. Oodata on ka edaspidi ehitus- ja lammutusjäätmete koguse osas ebastabiilsust.

Tabel 10. Ehitus- ja lammutusjäätmete tekkekogused (ettevõtted ja majapidamised) Lääneranna vallas aastatel 2015-2018 tonnides

Jäätmekood	Jäätmete nimetus	2015	2016	2017	2018
17 01	Betoon, tellised, plaadid ja keraamikatooted	5545	3838	71	269
17 02	Puit, klaas ja plastid	2343	1225	11	4
17 03	Bituumenitaolised segud ning kivisöe- või põlevkivitõrv ja tõrvasaadused	0	0,04	1,5	1,4
17 04	Metallid (sealhulgas sulamid)	18018	502	21514	402
17 05	Pinnas ja kivid, sh saastunud aladelt	0,03	0	5,6	48
17 06	Isolatsioonimaterjalid ja asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	20015	29	30010	38
17 09	Ehitus- ja lammutusprahi	0	0	0	155
Ehitus- ja lammutusjäätmete koguteke, t		45920	5594	51613	917

Oluline on võimalikult suur osa jäätmetest liigiti koguda, nii ka ehitus- ja lammutusjäätmete puhul. 2018 aastal tekkis ettevõtetes ja majapidamistes kokku 917 tonni ehitus- ja lammutusjäätmeid, millest 762 tonni koguti liigiti (155 tonni segaprahina). **Seega koguti Lääneranna vallas 2018 aastal liigiti kogu tekkinud ehitus- ja lammutusjäätmetest 83%¹⁴.** Kõige enam koguti liigiti erinevaid metalle (52,7%), betooni (33,3%), pinnast (6,3%) ning asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale (4,9%). Lisaks koguti eraldi ka telliseid (2%), puitu (0,5%) ja bituumenitaolised segusid (0,2%).

Riigi jäätmekava II strateegiline eesmärk näeb ette, et aastaks 2020 tuleb saavutada ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal 75%-ni nende jäätmete kogumassist. Jäätmearuandluse järgi taaskasutati 2018 aastal Lääneranna vallas ehitus- ja lammutusjäätmeid koguses 627,25 tonni, mis teeb **taaskasutusprotsendiks 68,4¹⁵.**

14 Liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmete osakaal ehitus- ja lammutusjäätmete kogumassist = liigiti kogutud jäätmed (B) x 100 / kogu jäätmetekke (A). A - kogu jäätmetekke (jaotisekood 17); B – liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmed, va ehitus-ja lammutussegapraht.

15 Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist = taaskasutatud jäätmete kogus (B) x 100 / kogu jäätmetekke (A). A - kogu jäätmetekke (jaotisekood 17); B – taaskasutatud jäätmete kogus (jaotisekood 17) Lääneranna vallas.

2.3. Hinnang eelmise jäätmekava raames seatud eesmärkide täitmisele

Lääneranna vald loodi 2017 aasta haldusreformi käigus Lääne maakonna koosseisus oleva Hanila ja Lihula valla ning Pärnu maakonna koosseisus oleva Koonga ja Varbla valla ühinemisel. Hetkel kehtib Lääneranna vallas kaks jäätmekava – Läänemaa omavalitsuste ühtne jäätmekava 2016-2020 ning Audru, Koonga, Tõstamaa ja Varbla valla ühine jäätmekava 2017-2021. Jäätmekavadega seati eesmärkideks jäätmete liigiti kogumise võimaluste parandamine, korraldatud jäätmeveo korraldamine ja keskkonnariskide maandamine. Tabelis 11 on toodud kombineeritult mõlema jäätmekava tegevused ning kokkuvõtlik hinnang tegevuste elluviimisele.

Tabel 11. Eelmisel perioodil 2016-2020 püstitatud eesmärkide täitmise ülevaade aastaks 2020

Tegevus	Kokkuvõtlik hinnang tegevuse elluviimisele
1. Jäätmehooldusega seotud dokumendid ja registrid	
Ühise jäätmekava koostamine (Hanila ja Lihula koos Lääne maakonna valdadega)	Lihula, Hanila, Koonga ja Varbla ühinemise tulemusel tekkis uus vald nimega Lääneranna vald, mis kuulub Pärnu maakonna koosseisu. Lääneranna vald koostab eraldi seisva jäätmekava. Tegevus on elluviimisel.
Jäätmehoolduseeskirja kehtestamine ja ajakohastamine (kõik vallad)	Lääneranna Vallavolikogu võttis uue jäätmehoolduseeskirja vastu 18.12.2019. Tegevus on täidetud.
Internetipõhise jäätmevaldajate registri kasutamine (Hanila ja Lihula)	Lääneranna vald kasutab internetipõhist jäätmevaldajate registrit EVALD. Tegevus on täidetud.
Jäätmevaldajate registri ülevaatamine/kaasajastamine (Hanila ja Lihula)	Alates 2019 aastast hakati EVALDi andmeid korrastama, st kõik eluhoonega/eluruumidega kinnistud liidetakse jäätmeveoga (tööd veel kestavad). Tegevus on elluviimisel.
2. Olmejäätmete liigiti kogumine ja sorteerimise arendamine	
Korraldatud jäätmeveo hangete korraldamine (Koonga ja Varbla (2017), Hanila ja Lihula (2018))	Hange viidi läbi ühiselt. Tegevus on täidetud.
Hinnata vajadust/võimalust liita suurjäätmed, paber ja papp ning biojäätmed korraldatud jäätmeveoga (Hanila ja Lihula)	Korraldatud jäätmeveoga ei liidetud eriliiki jäätmeid, kuid vajadus on olemas. Tegevus ei ole täidetud.
Kaaluda korteriühistutele kompostrite või biolagunevate jäätmete mahutite paigaldamise korrusmajade juurde kohustuslikuks tegemist (Hanila ja Lihula)	Vastavalt jäätmehoolduseeskirjale on biolagunevate jäätmete liigiti kogumine ning kompostimine komposterites või kompostiaunades oma kinnistul kohustuslik. Samas ei ole vallal ülevaadet, kas ja kuidas antud nõuet täidetakse. Tegevus on pigem mitte täidetud.
Ohtlike jäätmete, eterniidi, elektroonika ja suurjäätmete kogumisringide korraldamine (kõik vallad)	Suurjäätmete ja eterniidi kogumisringi ei ole toimunud, puudus kaasfinantseerimine. 2019. a toimus ohtlike jäätmete ja elektroonika kogumisring (KOV kulul), kuid vajadus on suurem. Tegevus on osaliselt täidetud.
Taaskasutusorganisatsioonidega lepingu sõlmimine (Hanila ja Lihula)	Kolmest ühe lepingu sõlmimine ei ole lõpule viidud, seega on tegevus osaliselt täidetud.
Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku ülevaatamine ja täiendamine, sh pakendi kogumispunktide arvu vastavusse viimine pakendiseadusega (kõik vallad)	Mõned amortiseerunud pakendikonteinerid on ümber vahetud, kuid pakendi kogumispunktide arv ei ole vastavuses pakendiseadusega, seega ei ole tegevus täidetud.

Pakendikotiteenuse võimaldamine (Lihula)	Lihula linnas toimib pakendikotiteenus, seega on tegevus täidetud.
3. Jäätmejaamade ja kogumispunktide arendamine ja haldus	
Lihula jäätmejaama haldamine ning vastuvõetavate jäätmeliikide lisamine (Lihula)	Haldamine toimub pidevalt. Vastuvõetavaid jäätmeliike on lisatud (metall, lehtklaas, rehvid), seega on tegevus täidetud, kuid erinevate jäätmeliikide lisamise vajadus on endiselt olemas.
Kompostimisväljakute rajamine biojäätmete jaoks (Lihula)	Ei ole täidetud ning kompostimisväljakut eraldi jäätmejaama ei ole plaanis rajada. Biojäätmete käitlemine tuleb lahendada teisiti.
Koonga ja Lõpe jäätmete kogumispunktide rekonstrueerimine (Koonga)	Koonga ja Lõpe jäätmete kogumispunktid ei ole rekonstrueeritud. Lõpe jäätmete kogumispunkt on suletud. Tegevus ei ole täidetud.
Tõstamaa jäätmekogumispunkti arendamine (Varbla koostöös Tõstamaa vallaga)	Vallad ei ole piisavalt koostööd teinud, kuid vajadus on endine. Tegevus ei ole täidetud.
4. Teavitamine	
Pidev jäätmete alane nõustamine ja teavitustöö tegemine (kõik vallad)	Varasemalt ilmusid üksikud artiklid vallalehes, 2019. a avaldati neljas vallalehes jäätmealast infot (kokku ilmus 2019. a 11 numbrit).
Omaavalitsuste kodulehtedel jäätmealase info pidev aktualiseerimine (Hanila ja Lihula)	Valla kodulehel on aktuaalne jäätmealane informatsioon, seega tegevus on täidetud.
5. Järelevalve tõhustamine	
Ametnike koolitamine (Hanila ja Lihula)	Ametnikke on vajadusel koolitatud, seega on tegevus täidetud.
Järelevalve tõhustamine (Koonga ja Varbla)	Järelevalvet on tõhustatud, seega on tegevus täidetud.
Valvekaamerate soetamine (vajadusel) (Hanila ja Lihula)	Valvekaamerad on Lihulas, Virtsus ja Koongas, seega on tegevus täidetud.
6. Keskkonnariskide maandamine	
Jääkreostusobjektide likvideerimine (Hanila ja Lihula vald)	Seitsmest jääkreostusobjektist on kaks likvideeritud, neli suures osas likvideeritud ja üks likvideerimata (Kõmsi katlamaja masuudihoidla). 2019. a lõpus teostas Maves OÜ Keskkonnauuringute Keskuse tellimusel Kõmsi masuudihoidla inventariseerimise uuringu, mille tulemused on veel selgumisel. Tegevus on osaliselt täidetud.
Maastikupilti kahjustavate ehitiste lammutamine või korrastamine (kõik vallad)	Alates 2017 aastast ei ole hooneid lammutatud, puudus kaasfinantseerimine. Tegevus ei ole täidetud.

3. PLANEERIMINE

3.1. Hinnang jäätmevoogude arengule tulevikus

Seoses jäätmevaldajate registri korrastamisega perioodil 2019-2020 on oodata Lääneranna vallas segaolmejäätmete tekkekoguste hüppelist kasvu (seni kogumata jäätmete arvelt), kuid samas väheneb valla elanike arv aastast aastasse, millega seoses jällegi vähenevad jäätmete kogused püsielanike arvelt. Vastavalt klasteranalüüsile „Rahvastikuproгноos kohaliku omavalitsuste rühmades“ on prognoositav Koonga ja Lihula piirkonna rahvaarvu muutus aastast -1,4% ning Varbla ja Hanila piirkonna rahvaarvu muutus aastast -1,7%¹⁶. Siiski võib eeldada, et rahvastiku vähenemine ei tähenda talude tühjaks jäämist, vaid suvitajate ning linnas ja maal samaaegselt elukohta omavate inimeste arvu suurenemist vallas.

Võttes arvesse jäätmevaldajate registri korrastamisest tulenevad uued jäätmevaldajad, rahvaarvu vähenemise, suvitajate osakaalu suurenemise ning majandusprognoose (arvestatud, et majandus jääb samale tasemale), võib oodata esialgu suurenevat segaolmejäätmete voogu, mis omakorda suurendab kogu olmejäätmete voogu, kuid mis siiski 2025 aastaks langeb. Prognoositavad jäätmete tekkekogused on toodud tabelis 12.

Tabel 12. Prognoositavad jäätmete tekkekogused Lääneranna vallas tonnides

	2018	Prognoositav					
		2020	2021	2022	2023	2024	2025
Elanike arv	5382	5281	5199	5119	5039	4961	4884
Olmejäätmete kogus, t/a	1194	1262	1249	1236	1223	1210	1198
Segaolmejäätmete kogus, t/a	899	945	936	928	920	912	904

Püstitatud eesmärkide täitmiseks on oluline vähendada segaolmejäätmete teket ning suurendada liigiti kogumist. Lääneranna vallas oli 2018 aastal olmejäätmete liigiti kogumise osakaal kogu olmejäätmete tekkekogusest 24,6%, mis tähendab, et jäätmeid sorteeritakse ja kogutakse liigiti vähe. Jäätmete sorteerimisharjumiste tõusu eelduseks on väga hea elanikkonna keskkonnateadlikkus, aga ka mugavad jäätmete üleandmise võimalused. Eeltoodut kinnitab ka 2019 aastal toimunud ohtlike jäätmete ja elektroonika kogumisring, kui loodi võimalus jäätmed üle anda kodu lähistel. Kogumisringiga koguti kokku neli tonni ohtlikke jäätmeid ja 14 tonni kasutatud elektroonikaseadmeid. Võrreldes ringil kogutud jäätmete koguseid 2018 aasta jäätmearuandluse andmetega, selgub et kogumisringil koguti peaaegu terve aastane kasutatud elektroonikaseadmete kogus (2018 aastal koguti majapidamistest 15 tonni elektroonikat).

Kui Lääneranna vald seab eesmärgiks jäätmete liigiti kogumise süsteemide parendamise (arendab olemasolevaid jäätmete käitlus- ja kogumissüsteeme ning loob uusi), on oodata tänu sellel liigiti kogutavate jäätmeliikide tekkekoguste kasvu, kuid samas ei ole võimalik nende koguseid prognoosida. Liigiti kogutud jäätmete kogused sõltuvad ka sellest, kui kiiresti elanikkond uuendused omaks võtab. Seoses sorteerimisharjumuste paranemisega võib eeldada, et segaolmejäätmete tekkekogused tegelikkuses vähenevad veelgi.

¹⁶ Rahvastikuproгноos kohaliku omavalitsuste rühmades. Klasteranalüüs.
<https://planeerimine.ee/static/sites/2/rahvastikuproгноos-kovide-klasteranalüüs.pdf>

3.2. Eesmärkide seadmine

Eesti on võtnud eesmärgiks, et alates 2020 aastast tuleb saavutada tabelis 13 toodud eriliiki jäätmete ringlussevõtu, taaskasutuse ja kogumise sihttasemed. Kohaliku omavalitsuse jäätmealased eesmärgid tulenevad eeskätt riigi jäätmekavas seatud eesmärkidest. Lääneranna vallas saavutatud jäätmete ringlussevõtu osakaal on võrdsustatud jäätmete liigiti kogutud osakaaluga.

Tabel 13. Riigi jäätmekavast tulenevad eesmärgid ning saavutatud tasemed Lääneranna vallas aastal 2018

Eesmärgid	Riigi jäätmekavast tulenev sihttase aastaks 2020	Lääneranna vallas saavutatud tase aastal 2018
Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist	50% (sihttase 2025 aastaks 55%)	24,6%
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist	60% (sihttase 2025 aastaks 65%)	37%*
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist	13%	2,6%
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassist	20%	46,6%**
Ehitus-lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist	75%	68,4%
Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist	65%	_***
Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist	45%	_***

* Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal majapidamistes tekkinud pakendijäätmetest

** SEI uuringu (2012-2013) alusel biolagunevate jäätmete osakaal segaolmejäätmetes maapiirkonnas

*** Saavutatud tase ei ole teada

Tabelist 13 selgub, et Lääneranna vald ei ole aasta 2018 andmete alusel riigi jäätmekavast tulenevaid eesmarke täitunud, seega võib öelda, et senised tegevused jäätmehoolduse arendamisel ei ole olnud piisavad. Püstitatud eesmärkide saavutamiseks tuleb jäätmehoolduse arendamisel teha suuri muudatusi, mis vajab valla järjepidevat pingutamist ning investeeringuid.

Lääneranna valla jäätmete liigiti kogumise eesmärgid aastaks 2025:

- 1) Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal olmejäätmete kogumassist – 55%
- 2) Liigiti kogutud pakendijäätmete osakaal majapidamistes tekkinud pakendijäätmetest – 65%
- 3) Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassist – 20%
- 4) Liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmete osakaal nende jäätmete kogumassist – 75%

Püstitatud eesmärkide saavutamiseks tuleb rakendada järgmisi meetmeid: jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine; jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamine, jäätmetekke vältimise edendamine, jäätmehooldusrajatiste kavandamine, elanike

keskkonnateadlikkuse tõstmine, seire- ja järelevalvesüsteemi tõhustamine, keskkonnariskide maandamine. Eesmärkide täitmiseks on koostatud jäätmehoolduse arendamise tegevuskava (peatükk 5), kus on märgitud tegevused, eeldatav täitmisperiood, rahastamisallikad ning täitja. Jäätmete liigiti kogumise ja sortimise tegevuste kokkuvõte on toodud tabelis 15.

3.3. Jäätmehoolduse rahastamine

Jäätmehoolduse arendamist korraldab omavalitsus jäätmekava alusel ning mille põhieesmärkideks on jäätmehoolduse süsteemi korrastamine, infrastruktuuri arendamine ja haldamine ning järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine.

Jäätmeseadus sätestab põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja, korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldaja tasub jäätmeveo teenustasu, mis peab katma jäätmekäitluskohtade rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud. Keskkonnapoliitika põhimõte “saastaja maksab” ja “tootja vastutus” tähendab sisuliselt seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni lõpptarbija.

Riigipoolne panustamine kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduse rahastamisse on aastate jooksul muutunud. Kuni aastani 2017 laekus kohaliku omavalitsuse eelarvesse raha saastetasudelt, seejärel toetas riik aastatel 2017-2018 vastavalt riigieelarve võimalustele kohalike omavalitsusi, kui omavalitsus oli täitnud teatud tingimused. Aastal 2018 muudeti taas jäätmeseadust, mille järgi rahastab jäätmehoolduse arendust kohalik omavalitsus. Riigipoolne toetus jäätmehoolduse arendamiseks jätkub riiklike toetusprogrammide kaudu. Lisaks riigi toetusele on võimalik investeeringute puhul saada tuge erinevatest fondidest (nt AS Keskkonnainvesteeringute Keskus).

Kohaliku omavalitsuse kulutused jäätmehoolduse korraldamisel ja arendamisel pannakse paika iga-aastaste eelarvete koostamisel.

4. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE JA TEGEVUSED

Jäätmehoolduse arendamine on jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset. Jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldab kohalik omavalitsus.

4.1. Keskkonnaalane teavitus ja kampaaniad

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide saavutamiseks tuleb elanikke kaasata jäätmekäitluse teemadesse, nendega suhelda ja teha vastavat selgitustööd. Arvestades, et inimestel on erinevad harjumused, tuleb elanike keskkonnateadlikkuse tõstmisel rakendada erinevaid kanaleid, et võimalikult palju informatsiooni leviks.

Jäätmete liigiti kogumise suurendamine kodumajapidamistes – Erinevat keskkonnaalast infot jagatakse üksikartiklitega, kuid järjepidevalt interneti (koduleht, uudisteportaal, facebook) ning valla ajalehe kaudu. Lisaks jagatakse infovoldikuid ning suheldakse elanikega otse näost näkku. Eesmärgiks on elanike teadlikkuse ja motivatsiooni tõstmine jäätmeid liigiti koguma. Sihtgrupiks võivad olla igas vanuses inimesed.

Keskkonnakuu – Iga aasta kuulutatakse välja keskkonnakuu, mille jooksul seatakse põhirõhk valla hallatavas meedias keskkonnaalastele teemadele. Keskkonnakuu raames ilmuvad meediasse erinevad keskkonnaalased artiklid ja videoesitlused ning toimuvad teabe- või õppepäevad ja üleskutsed. Eesmärgiks on elanike teadlikkuse ja motivatsiooni tõstmine jäätmeid liigiti koguma, samuti tarbimisharjumuste muutmine (näiteks liigtarbimise vähendamine – soeta vähem pakendeid, toit ei ole äraviskamiseks jms). Sihtgrupiks võivad olla igas vanuses inimesed.

Pakendikotiteenuse kasutamine – Pakendikotiteenuse kohta jagatakse infot interneti (koduleht, uudisteportaal, facebook), valla ajalehe, avalike ürituste ja otsese suhtluse kaudu. Koostöös taaskasutusorganisatsioonidega tehakse lühiajalisi kampaaniaid, nt loositakse auhindu uute liitujate seas. Eesmärgiks on jäätmete liigiti kogumise suurendamine, kvaliteetsem pakendijääde ja keskkonnamõju vähendamine. Sihtgrupiks on eramajades elavad inimesed piirkonnas, kus pakendikotiteenust pakutakse.

Kampaania „SordiSinagi“ – Kampaania jooksul saavad elanikud kirjeldada, kuidas toimub nende majapidamises jäätmete sorteerimine. Eesmärgiks on tutvuda erinevate sorteerimislahendustega ning tunnustada tublisid sorteerijaid. Sihtgrupiks võivad olla igas vanuses inimesed, eelkõige hajaasustuspiirkonnas.

Infovoldikud – Koostada infovoldikud, kus kajastub jäätmete sorteerimise õpetus ning jäätmete üleandmise võimalused just Lääneranna vallas. Eesmärgiks on elanike teadlikkuse ja motivatsiooni tõstmine jäätmeid liigiti koguma. Sihtgrupiks võivad olla igas vanuses inimesed.

Keskkonnateemalised küsitlused – Koostada keskkonnateemaline küsitlus, mille põhjal saab parema ülevaate, milliseid probleempunkte elanike arvates vallas esineb ning millised on elanike sorteerimisharjumused. Sihtgrupiks võivad olla igas vanuses inimesed.

4.2. Korraldatud jäätmeveo arendamine

Lääneranna valla korraldatud jäätmeveosse on hõlmatud ainult segaolmejäätmed. Antud teenuseleping kehtib kuni 31. augustini 2022, seega uus jäätmevedaja leidmise konkurss on kavandatud aastasse 2022. Korraldatud jäätmeveo piirkonnaks jääb tuleval perioodil kogu valla territoorium ühe jäätmeveopiirkonnana.

Korraldatud jäätmeveosse tuleb hõlmata peale segaolmejäätmete veel suurjäätmed. Lisaks tuleb vaadelda eraldi vähemalt tiheasustusalasid (Lihula linn, Virtsu alevik) ning lisada korraldatud jäätmeveosse paber ja kartong ning köögi- ja sööklajajäätmed. Eelnimetatud jäätmeliikide kogumine peaks toimuma eelkõige kortermajadest ning teenindussektorist (näiteks toitlustusettevõtted). Biojäätmed ei pea olema kinnistul hõlmatud korraldatud jäätmeveoga, kui biojäätmed on võimalik tekkekojal ringlusse võtta ja kasutada (näiteks eramajades). Kui avalik huvi on olemas, siis võib kaaluda korraldatud jäätmeveosse lisada ka pakendijäätmed.

Jäätmete sorteerimisharjumiste suurendamiseks on oluline, et korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimisel tagatakse eriliigiliselt kogutud jäätmete konteinerite tühjendamisele tunduvalt soodsam hind kui segaolmejäätmete konteineritele.

Lisaks jäätmeliikide lisamisele korraldatud jäätmeveosse, tuleb vaadelda eraldi piirkondi, kus korraldatud jäätmevedu on raskendatud. Lääneranna vallas on mitmeid selliseid piirkondi, kus jäätmetekkekohtadeni viiv kesises seisis tee läbib mitut kinnistut ning kuhu raskeveok ei pääse halbade ilmastikutingimuste korral. Eelkõige on tegemist sellistel juhtudel suvituspiirkondadega, mistõttu ei soovita jäätmeveoga liituda. Kuna korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide üleandmine on tekkekojal kohustuslik, siis olukorra üheks lahenduseks on suunata ühes piirkonnas tegutsevaid isikuid ühise jäätmemahuti kasutamisele, mis paigutatakse sissesõidutee algusesse. Lisaks tuleks Lääneranna vallal kaaluda võimaluste piires toetada eraisikute omandis olevate teede korrastamist.

4.3. Jäätmete kogumisvõrgustiku arendamine

4.3.1. Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku arendamine

Käesoleval hetkel on Lääneranna vallas 21 avalikku pakendijäätmete kogumiskohta, kus on tagatud kõikide liikide pakendimaterjalide vastuvõtt (joonis 2). Vastavalt pakendiseadusest tulenevatele nõuetele peab Lääneranna vallas olema vähemalt 30 avalikku pakendijäätmete kogumiskohta. Seega on puudu üheksa kogumiskohta, millest seitse ei ole taganud seni taaskasutusorganisatsioonide poolt ning kaks kogumiskohta on puudu, kuna mõned olemasolevad kogumiskohad on varustatud mitme taaskasutusorganisatsiooni poolt. Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide saavutamiseks tuleb tagada pakendiseadusest tulenev vähemalt minimaalne pakendijäätmete kogumiskohtade arv ning hajutada kogumiskohad üle valla territooriumi.

Lisaks tuleb saavutada pakendijäätmete kogumiskonteinerite ühtne väljanägemine. Hetkel kogutakse pakendijäätmeid vähemalt nelja eritüüpi konteineritega, mis ajab elanikke segadusse. Samuti on olemasolevate konteinerite avad erimõõtmed (osade konteinerite avad on liiga

väikesed), millest tulenevalt kasutatakse elanike poolt teatud konteinereid peamiselt klaaspakendite kogumiseks.

Turu-uuringute AS küsitlusuuringust (2016) selgus, et kõiki majapidamises tekkinud liigiti kogutavaid pakendijäätmeid ei viida kogumiskonteineritesse mitmel põhjusel – konteinerid asuvad kaugel (21% vastanutest), liigiti kogumine on ebamugav ja tülikas tegevus (17% vastanutest) ning majapidamises pole ruumi jäätmete eraldi sortimiseks (15% vastanutest). Lisaks ei olnud 13% elanikest teadlikud, kuhu pakendijäätmed viia, ning 5% ei teadnud, mida viia.

Seega on oluline lisaks keskkonnateadlikkuse tõstmisele ka mugava teenuse pakkumine elanikkonnale, nimelt pakendijäätmete kohtkogumine. Hetkel pakub TVO pakendikotiteenust Lihula linnas ning pakendikonteineri teenust kortermajadele Lihulas, Tuudil ja Kirblas. Eesmärk on koostöös taaskasutusorganisatsioonidega laiendada kohtkogumise teenust ka mujale tihedalt asustatud aladele, näiteks Virtsu alevik.

4.3.2. Lihula jäätmejaama arendamine

Lihula jäätmejaam on ehitatud 2012 aastal jäätmete kogumispunktiks, mida kaasfinantseerimis AS Keskkonnainvesteeringute Keskus. Ajaga on aga nõudmine suurenenud erinevate jäätmeliikide üleandmise osas ning Lihula jäätmejaam on vastu võtma hakanud ja liigiti koguma järgnevaid jäätmeliike: ohtlikud jäätmed, elektroonika, rehvid, pakendid, paber ja kartong, metallid ning lehtklaas. Paljude jäätmeliikide puhul puudub aga nõuetekohane kogumiskonteiner, seega on kogumine lahendatud näiteks platsile ladustamise või käepäraste kogumisvahenditega, mida on raske jäätmevedajal tühjendada. Lisaks võetakse Lihula jäätmejaamas vastu ka sorteerimata olmejäätmeid (plastid, tekstiil, suurjäätmed jms), mis suunatakse kõik ühte konteinerisse segaolmejäätmetena. Eelnev aga ei soodusta jäätmekavaga püsitatud eesmärkide saavutamist jäätmete liigiti kogumisel. Lihula jäätmejaam ei täida jäätmejaamale seatud nõudmisi ka selles osas, et ei ole tagatud näiteks aia- ja haljastusjäätmete, bioloogiliselt mittelagunevate aia- ja haljastusjäätmete ning puidu vastuvõtt.

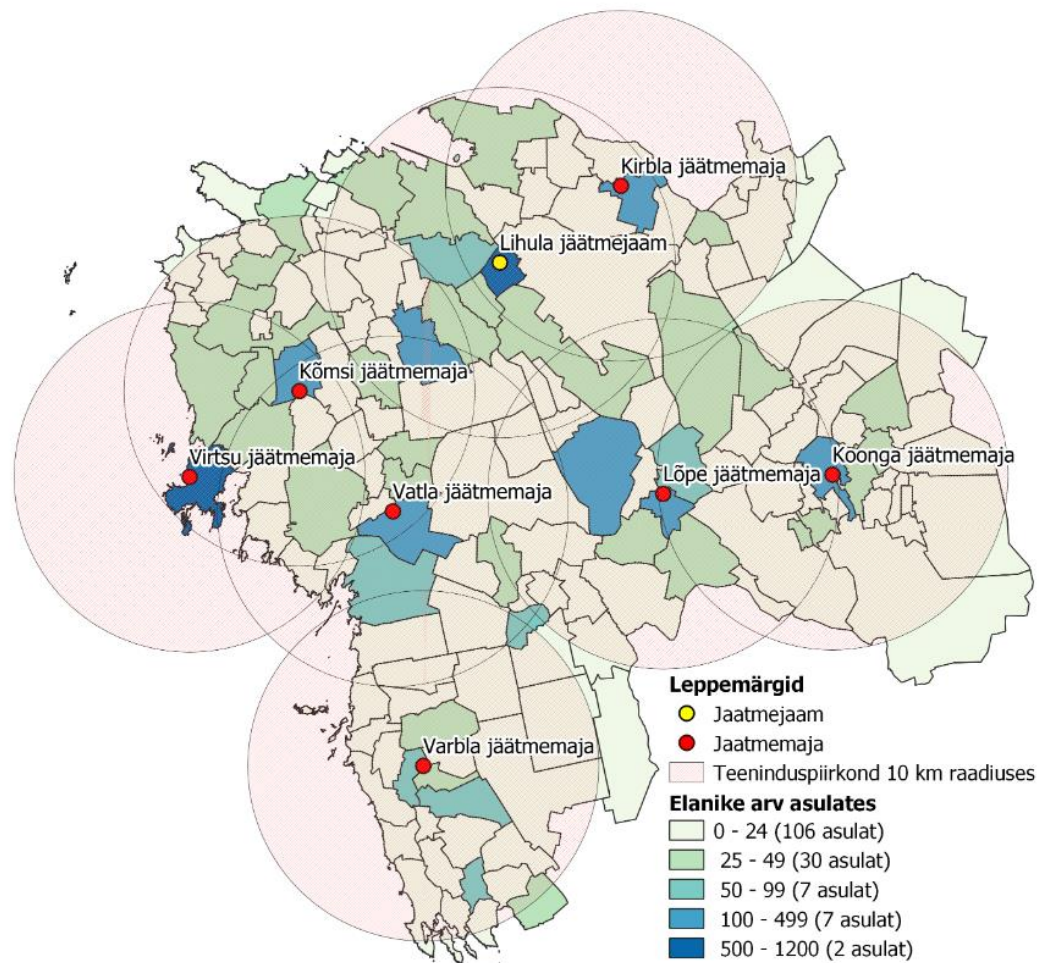
Lihula jäätmejaama arendamiseks on hetkel koostamisel Lihula jäätmejaama laiendamise ehitusprojekt, mille rakendamisel lahendatakse eriliiki jäätmete kogumine vastavate kogumisvahenditega ning suurendatakse jäätmete üleandmise mugavust. Lihula jäätmejaama on planeeritud soetada autokaal ning ehitada välja estakaad, mida ümbritsevad 30 m³ multilift konteinerid, jäätmete laadimise hõlbustamiseks. Estakaadil kogutakse eelkõige jäätmeid, mis on rasked ja suuremahulised nagu suurjäätmed, ehitus- ja lammutusjäätmed jms. Muude jäätmeliikide kogumiseks soetatakse väiksemad konteinerid.

4.3.2. Uute jäätmehooldusrajatiste rajamine

Võttes arvesse Lääneranna valla haldusterritooriumi suurust (pindala 1361 km²) jäävad olemasolevad jäätmete kogumispunktid (Lihula jäätmejaam, ohtlike jäätmete kogumispunkt Koongas) väheks, et soodustada jäätmete liigiti kogumist.

Kohalik omavalitsus peab korraldama oma haldusterritooriumil vähemalt järgnevate jäätmeliikide liigiti kogumise – paber ja kartong, plastid, metallid, klaas, aia- ja haljastusjäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed ning pakendid. Arvestades, et maapiirkonnas biolagunevaid jäätmeid

pigem komposteeritakse omal kinnistul ning metallijäätmete üleandmine elanike seas võrreldes teiste jäätmeliikidega on suurem (rahaline kasum), siis on eelkõige antud nimistust probleemne just paber- ja kartongi, plastide, klaasi ning pakendite liigiti kogumine.

Joonis 9. Jäätmete kogumispunktide võimalikud asukohad ning nende teeninduspiirkond Lääneranna vallas

Jäätmete liigiti kogumise soodustamiseks tuleb rajada üle valla suurematesse asulatesse eriliikide jäätmete kogumiseks jäätmemajad. Jäätmemajad tuleb rajada sellise varustusega, et oleks tagatud paber- ja kartongi, pakendite, klaasi, plasti, tekstiili ning vähemalt osaline probleemtoodete (patareid ja väikeelektroonika) vastuvõtt. Võimalusel võiks tagada jäätmemajades ka ohtlike jäätmete ja suurelektroonika vastuvõtt. Juhul kui ohtlike jäätmeid ja suurelektroonikat ei ole võimalik jäätmemajades ohutult koguda, siis tuleb nende jäätmeliikide osas korraldama kogumisringe.

Jäätmemajade asukohad tuleb valida nii, et need paikneksid võimalikult lähedal potentsiaalsetele kasutajatele, samas arvestades elanike liikumissuundi. Optimaalne jäätmemaja teeninduspiirkond võiks ulatuda linnulennult 10 km kaugusele, seega peaks rajama jäätmemaja Virtsu alevikku ning Kõmsi, Kirbla, Vatla, Varbla, Lõpe ja Koonga küladesse (joonis 9). Olemasolev ohtlike jäätmete kogumispunkt Koongas tuleks kujundada ümber jäätmemajaks, et ühtlustada üle vallalist jäätmete kogumissüsteemi.

5. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE TEGEVUSKAVA

Tabel 14. Lääneranna valla tegevuskava 2020-2025

Nr	Tegevus	Täitmisperiood	Täitjad	Rahastamis- allikas	Orienteeruv maksumus
MEEDE 1. Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine					
1.1.	Lääneranna valla jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide kehtestamine ja ajakohastamine	vajaduspõhine, 2020-2025	KOV	X	**
1.2.	Korraldatud jäätmeveo hanke korraldamine, sh paber- ja kartongi, suurjäätmete ning köögi- ja sööklajäätmete hõlmamine korraldatud jäätmeveoga	2022	KOV	X	**
MEEDE 2. Jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamine					
2.1.	Pakendijäätmete kogumiskohtade arvu vastavusse viimine pakendiseadusega	2020-2021	KOV, TKO	TKO, X	**
2.2.	Amortiseerunud pakendikonteinerite välja vahetamine	2020-2025	KOV, TKO	TKO, X	**
2.3.	Pakendikonteinerite väljanägemise ühtlustamine (konteineri kuju, värv)	2020-2025	KOV, TKO	TKO, X	**
2.4.	Pakendikotiteenuse võimaldamine Lihulas ja võimalusel teenuse piirkonna laiendamine	pidev, 2020-2025	KOV, TKO	TKO, X	**
2.5.	Biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimaluse propageerimine	pidev, 2020-2025	KOV	X	**
2.6.	Biolagunevate jäätmete compostamiseks kompostrite soetamine valla lasteadeadele	2020-2021	KOV	KOV, fondid	3000
2.7.	Eriliiki jäätmete (ohtlikud jäätmed, eterniit, elektroonika jms) kogumisringide korraldamine	kord aastas, 2020-2025	KOV	KOV, fondid	*
MEEDE 3. Jäätmetekke vältimise edendamine					
3.1.	Jäätmetekke vältimise alane nõustamine ja teavitamine	pidev, 2020-2025	KOV	X	**
3.2.	Avalikel üritustel ühekordsete plastiknõude kasutamise keelustamine ning alternatiivi juurutamine	2022	KOV, E	KOV, E, fondid	*
MEEDE 4. Jäätmehooldusrajatiste kavandamine					
4.1.	Lihula jäätmejaama laiendamine	2020	KOV	KOV, fondid	200000
4.2.	Jäätmemajade rajamine üle valla territooriumi	2021-2022	KOV	KOV, fondid	100000
4.3.	Lihula jäätmejaamale ja jäätmemajadele operaatori leidmine ning haldamine	pidev, 2020-2025	KOV	KOV	*
MEEDE 5. Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine					
5.1.	Valla veebilehe täiustamine ja haldamine jäätmealase teabe osas	pidev, 2020-2025	KOV	X	**
5.2.	Jäätmeteemaliste artiklite avaldamine valla erinevates meediakanalites	pidev, 2020-2025	KOV	X	**
5.3.	Keskkonnakuu ja kampaaniate korraldamine	kord aastas, 2020-2025	KOV	X	**
5.4.	Infovoldikute koostamine	2021-2022	KOV	KOV, fondid	500

5.5.	Keskkonnateemaliste küsitluste läbiviimine	2020-2025	KOV	X	**
5.6.	Jäätmete kogumisvõrgustiku kaardikihi koostamine ning kaasajastamine	2020-2025	KOV	X	**
5.7.	Aktiivsete esindajate leidmine kogukonnades	2020	KOV	X	**
5.8.	Koostöö kogukondade aktiivsete esindajatega ning korteriühistutega hõlpsamaks info edastamiseks	pidev, 2020-2025	KOV, esindajad	X	**
MEEDE 6. Seire- ja järelevalvesüsteemi tõhustamine					
6.1.	Kontroll korraldatud jäätmeveo raames vaid tühisõite saavate ja mitteliitunud kinnistuomanike üle	pidev, 2020-2025	KOV	X	**
6.2.	Jäätmevaldajate registri täiendamine ja andmevahetuse tõhustamine jäätmevedajaga	pidev, 2020-2025	KOV	X	**
6.3.	Kontroll avalike jäätmete kogumispunktide nõuetekohase kasutamise üle	pidev, 2020-2025	KOV	X	**
6.4.	Koostöö tegemine Keskkonnainspektsiooni, politsei ja naaberomavalitsustega rikkumiste info vahetamiseks, et järelevalve toimiks efektiivselt	pidev, 2020-2025	KOV	X	**
MEEDE 7. Keskkonnariskide maandamine					
7.1.	Maastikupilti kahjustavate hoonete kaardistamine	pidev, 2020-2025	KOV	X	**
7.2.	Maastikupilti kahjustavate hoonete lammutamine	vastavalt võimalustele, 2020-2025	KOV, MO	KOV, MO, fondid	*
7.3.	Jääkreostusobjektide likvideerimine	vastavalt võimalustele, 2020-2025	KOV, MO	KOV, MO, fondid	*

Täitjad:

KOV – kohalik omavalitsus
TKO – Taaskasutusorganisatsioon
E – teenust pakkuvad ettevõtted
MO – maa omanik

Rahastamisallikas:

X - jooksev tegevus, mida teostatakse vallavalitsuse töötajate poolt tööülesannete raames ja millele eraldi eelarvet ei kavandata
KOV - finantseerimine vallaelarvest
TKO – Taaskasutusorganisatsioon
E – teenust pakkuvad ettevõtted
MO – maa omanik
Fondid – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus või muud fondid

Maksumus:

*- ei ole teada
**- tegevuskulu

Tabel 15. Jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamise tegevuste kokkuvõte

Jäätmeliik	Hiljemalt 2025 aastaks on jäätmeliikidele tagatud järgmised kogumisviisid	Tegevuse tähtaeg
Pakendid	Lihula jäätmejaam	*
	Avalik konteinerivõrgustik	*
	Pakendikotiteenus Lihulas (võimalusel ka mujal)	*
	Jäätmemajad	2021-2022
	Võimalusel korraldatud jäätmeveoga hõlmatud	2022
Paber ja kartong	Lihula jäätmejaam	*
	Avalik konteinerivõrgustik	*
	Jäätmemajad	2021-2022
	Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud (tiheasustusalad)	2022
Plastid ja klaas	Lihula jäätmejaam	2020
	Jäätmemajad	2021-2022
Immutamata puit	Lihula jäätmejaam	2020
Metallid	Lihula jäätmejaam	*
	Metalli kokkuost Lihulas	*
Tekstiil	Lihula jäätmejaam	2020
	Jäätmemajad	2021-2022
Suurjäätmed	Lihula jäätmejaam	2020
	Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud	2022
Aia- ja haljastusjäätmed	Lihula jäätmejaam	2020
	Kohapealne kompostimine	*
Köögi- ja sööklajäätmed	Kohapealne kompostimine	*
	Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud (tiheasustusalad)	2022
Mittelagunevad aia- ja haljastusjäätmed	Lihula jäätmejaam	2020
Rehvid	Lihula jäätmejaam	*
Elektroonika	Lihula jäätmejaam	*
	Jäätmemajad (võimalusel)	2020
	Kogumisringid (kui jäätmemajad ei võimalda vastuvõttu)	kord aastas
Ohtlikud jäätmed	Lihula jäätmejaam	*
	Jäätmemajad (võimalusel)	2021-2022
	Kogumisringid (kui jäätmemajad ei võimalda vastuvõttu)	kord aastas

*liigiti kogumisviis on tagatud, kuid võib esineda vajadust täiendada

6. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Käesoleva jäätmekava koostamise eesmärgiks on jäätmehoolduse arendamine kohaliku omavalitsuse tasandil ja selle läbi vähendada jäätmetest tekkivat keskkonnakoormust. Jäätmekäitluse mõju keskkonnale võib olla otsene, näiteks inimese tervise ja heaolu kahjustamine, looduskeskkonna reostamine ja loodusvarade kasutamine jäätmekäitluse tarbeks. Mõju võib olla ka kaudne, näiteks seniste prügilate või maastikupilti kahjustavate hoonete ümbruse maa hinna langus, vanade prügilate nõuetekohase sulgemisega seotud kulud jms. Üldisemad tegevused, millega kaasneb negatiivne keskkonnamõju, on järgmised:

- 1) maastike risustamine (ulaladestamine) – keskkonna risustamine jäätmetega on visuaalselt maastikupilti kahjustav, kuid millega võib kaasneda ka otsene keskkonnareostus ohtlike jäätmetega;
- 2) lammutusjäätmete kasutamine täitematerjalina – väga negatiivseks nähtuseks on ehitiste lammutamise käigus tekkiva ehitusprahi, mis sisaldab ka asbesti (eterniiti), kontrollimatu kasutamine teetäitena;
- 3) mõjud jäätmete kogumisel – jäätmete kogumine ja vedu saastab õhku ning tekitab müra;
- 4) biolagunevate jäätmete kompostimise mõju – nii kodumajapidamistes kui ka jäätmekäitluskohades toimuva kompostimise korral on oht, et toimub jäätmete anaeroobne lagunemine ja kasvuhoonegaaside, eelkõige metaani teke;
- 5) erinevate jäätmete põletamine kodumajapidamistes ja mujal – tekib oluline õhusaaste;
- 6) jäätmete mittesorteerimine – taastumatute loodusvarade kasutamise suurendamine, ohtlike jäätmete segunemise oht tavajäätmetega, muutes tavajäätmed samuti ohtlikeks.

Lääneranna valla jäätmekavas planeeritavad tegevused aitavad vähendada jäätmete tekkest, kogumisest ning jäätmekäitlusest tulenevalt keskkonnamõju. Tegevuskava meede 1 vähendab negatiivset keskkonnamõju jäätmete kogumisel, millega kaasneb õhu- ja mürasaaste. Korraldatud jäätmeveo juurdumisega nimetatud mõjud vähenevad, sest piirkond on ühe jäätme firma teenindada ja jäätmevedu toimub optimeeritult. Tegevuskava meetmed 2 – 4 hõlmavad jäätmete liigiti kogumise tõhustamist (olemasolevate jäätmete kogumisvõrgustiku parendamist, jäätmejaama laiendamist, jäätmemajade rajamist) ning 0-jäätmetekkele panustamist. Olulised tegevused on ka keskkonnateadlikkuse tõstmine ning järelevalve tõhustamine (tegevuskava meetmed 5-6). Jäätmete sortimise ja eraldi kogumise suurendamine (luues elanikele võimalusi eraldi kogutud jäätmete üleandmiseks ja motiveerides neid keskkonnateadlikkuse tõusu ning järelevalve tõhustamise kaudu) vähenevad tegevused nagu maastike risustamine, lammutusjäätmete (sh eterniidi) kasutamine täitematerjalina, erinevate jäätmete põletamine kodumajapidamistes ja jäätmete mittesorteerimine ning eelnimetatud tegevustega kaasnev negatiivne keskkonnamõju. Tegevuste täitmine aitab kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähenemisele. Tegevuskava meede 7 maandab keskkonnariske, mis tulenevad jääkreostustest ja maastikupilti kahjustavatest hoonetest. Jääkreostuse objektide likvideerimisega taandatakse otsene keskkonnareostuse oht. Maastikupilti kahjustavate hoonete lammutamisel suureneb küll tekkivate lammutusjäätmete kogus, kuid paraneb välisruumi kvaliteet ja väheneb lagunenud hoonetest tulenev reostusohu. Tekkivad lammutusjäätmed tuleb suunata maksimaalselt taaskasutusse.